

Familjebidrag och dagpenning vid tjänstgöring inom totalförsvaret

En vägledning är i första hand ett stöd för Försäkringskassans medarbetare vid ärendehandläggning och utbildning. Den innehåller en samlad information om vad som gäller på det aktuella området, uppdelat på tillämpnings- och metodstödsavsnitt.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- rättspraxis
- JO:s beslut

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av hur man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Ändringar arbetas in i den elektroniska versionen. Den elektroniska versionen hittar du på

[http://www.forsakringskassan.se/Om Försäkringskassan/Dina rättigheter och skyldigheter/Vägledningar och rättsliga ställningstaganden – Vägledningar](http://www.forsakringskassan.se/Om_Forsakringskassan/Dina_rattigheter_och_skyldigheter/Vagledningar_och_rattsliga_stallningstaganden_-_Vagledningar).

Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
 Rättsavdelningen

Innehåll

Förkortningar	7
Sammanfattning.....	8
Läsanvisningar	9
1 Inledning	10
1.1 Familjebidrag och dagpenning i relation till socialförsäkringsskyddet	10
1.2 Syftet med familjebidrag.....	10
1.3 Syftet med dagpenning	10
1.4 Andra ersättningar vid tjänstgöring inom totalförsvaret.....	10
1.5 Administration.....	11
1.6 Skatt	11
1.7 Målgrupp	11
1.8 Make.....	11
2 Olika former av tjänstgöring som kan ge rätt till familjebidrag och dagpenning	12
2.1 Allmänt om totalförsvarsplikt	12
2.2 Totalförsvarsplikt	13
2.2.1 Värnplikt, civilplikt och allmän tjänsteplikt	13
2.3 Personalkategorier	13
2.3.1 Totalförsvarspliktig personal	13
2.3.2 Rekryter.....	14
2.3.3 Officersaspiranter.....	14
2.3.4 Hemvärnet.....	14
2.3.5 Frivillig försvarsverksamhet.....	14
2.3.6 Ledamöter	15
3 Dagpenning.....	16
3.1 Tjänstgöring som ger rätt till dagpenning	16
3.1.1 Totalförsvarspliktiga	16
3.1.2 Hemvärnssoldater	16
3.1.3 Frivilliga	17
3.2 Dagpenningens storlek.....	17
3.2.1 Dagpenning i EU-rättsligt sammanhang	17
3.2.2 Anmälningsskyldighet.....	18
4 Generella bestämmelser om familjebidrag.....	19
4.1 Ansökan om familjebidrag	19
4.1.1 Familjepenning, bostadsbidrag och näringsbidrag efter tjänstgöringstiden	19
4.2 Anmälan om begravningsbidrag	19
4.3 Avräkningsregler	20
4.4 Bidragstid	20
4.4.1 Bidrag under tjänstgöringstiden	20
4.4.2 Bidrag efter tjänstgöringstiden	20
4.4.3 Rekryter som påbörjar officersaspirantutbildning.....	20
4.4.4 Näringsbidrag efter tjänstgöringstiden	21
4.4.5 Retroaktivt familjebidrag.....	21
4.5 Anmälningsskyldighet.....	21

5	Familjepenning	22
5.1	Vem har rätt till familjepenningen?	22
5.2	Familjepenning för barn	22
5.2.1	Växelvis boende	22
5.2.2	Styrka underhållsskyldighet	22
5.2.3	Varaktigt boende med barn vid inryckning	23
5.2.4	Barns ålder	23
5.3	Familjepenning för make, franskild make eller annan som vårdar barn	23
5.3.1	Familjepenning för make	23
5.3.2	Familjepenning för en franskild make	23
5.4	Familjepenning för någon annan än en make	24
5.5	Familjepenningens storlek	24
5.5.1	Familjepenning för barn	24
5.5.2	Familjepenning för make, franskild make och närstående	24
6	Bostadsbidrag	25
6.1	Vem har rätt till bostadsbidraget?	25
6.2	Grundkrav för rätt till bostadsbidrag	25
6.2.1	Ansökan om bostadsbidrag	25
6.2.2	Kvalifikationskrav och kvalifikationstid	26
6.2.3	Inte folkbokförd på den adress där man bor	26
6.2.4	Bidrag betalas bara ut för en bostad	26
6.3	Regler för olika boendeformer	26
6.3.1	Boende med make	26
6.3.2	Boende med förälder	27
6.3.3	Ensamboende, inneboende eller boende med någon annan än make eller förälder, så kallat kamratboende	27
6.4	Förmåga att betala boendet	28
6.4.1	Bedömning av ekonomisk förmåga	28
6.5	Flyttning under kvalifikationstid	28
6.6	Särskilda skäl för bostadsbidrag	29
6.6.1	Boende med en förälder	29
6.6.2	Bidrag för en högre boendekostnad vid flyttning under tjänstgöring	29
6.6.3	Särskilda skäl att bevilja bidrag när bostaden anskaffats under kvalifikationstiden eller tjänstgöringstiden	29
7	Bostadskostnaden	32
7.1	Regler om beräkning av bostadskostnaden	32
7.2	Bostadsyta	32
7.3	Andrahandsbostad	33
7.4	Hyrd bostad	33
7.4.1	Vem kan hyra ut en bostad?	33
7.4.2	Vilka kostnader får räknas med?	33
7.4.3	Hyresrabatt	35
7.4.4	Twist med hyresvärden om hyresbeloppets storlek	35
7.5	Kooperativ hyresrätt	36
7.6	Bostadsrätt	36
7.6.1	Årsavgift och räntekostnad	36
7.6.2	Beräkning av räntekostnad	36
7.6.3	Avgifter och kostnader för uppvärmning med mera	37
7.7	Småhus för en eller två familjer	37
7.7.1	Beräkning av räntekostnad	37
7.7.2	Tomträttsavgäld	38
7.7.3	Kommunal fastighetsavgift	38

7.7.4	<i>Kostnad för uppvärmning och övriga driftskostnader</i>	38
7.7.5	<i>Särskilt om småhus för två familjer</i>	39
7.8	Småhus på en lantbruksenhet som är inrättat som bostad för en eller två familjer	39
7.8.1	<i>Bostadsfastighet</i>	40
7.8.2	<i>Arrende på lantbruk</i>	40
7.9	Bostad i ett andelshus och i en egen flerfamiljsfastighet	40
7.10	Fri bostad samt övriga boendeformer	41
7.11	Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall	41
7.11.1	<i>Rum som hyrs ut</i>	41
7.11.2	<i>Rum som hyrs i någon annans bostad – inneboende</i>	41
8	Beräkning av bostadsbidrag och tillägg	42
8.1	Vad är skälig bostadskostnad?	42
8.2	Särskilda skäl för högre bostadskostnad än högsta godtagbara kostnaden.....	42
8.3	Boende tillsammans med föräldrar	42
8.3.1	<i>Andra barn som bor hemma och har en viss inkomst</i>	43
8.3.2	<i>Skälig andel i föräldrarnas bostadskostnad</i>	43
8.3.3	<i>Särskilda skäl till en högre andel i föräldrarnas bostadskostnad</i>	44
8.4	Boende tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder, s.k. kamratboende	44
8.4.1	<i>Särskilda skäl</i>	45
8.4.2	<i>Inneboende eller kamratboende</i>	45
8.5	Samordning med annat bostadsbidrag	45
8.6	Tillägg till bostadsbidrag	46
9	Minskning av familjebidraget	47
9.1	Inledning.....	47
9.2	Beräkning av föräldrars inkomst.....	48
9.3	Beräkning av makes inkomst	48
9.4	Beräkning av barns inkomst.....	48
9.5	Beräkning av den bidragsberättigades inkomst	48
9.6	Inkomster som inte ska räknas med	49
9.7	Minskning av familjepenning och bostadsbidrag när den bidragsberättigade bor med sin make och barn eller enbart med sin make eller barn	49
9.8	Minskning av familjepenning och bostadsbidrag när den bidragsberättigade har rätt till familjepenning för ett barn som denne är underhållsskyldig för.....	50
9.9	Metodstöd – minskning av familjepenning och bostadsbidrag när den bidragsberättigade har rätt till familjepenning för make, barn och barn som han eller hon är underhållsskyldig för	50
10	Näringsbidrag	53
10.1	Rätten till näringsbidrag	53
10.1.1	<i>Vem har rätt till näringsbidrag?</i>	53
10.2	Grundläggande krav för rätt till näringsbidrag	53
10.2.1	<i>Försörjning från näringsverksamheten</i>	54
10.2.2	<i>Näringsverksamhet som drivs som ett bolag</i>	54
10.3	Upprätthållande av näringsverksamhet.....	55
10.3.1	<i>Anlitad arbetskraft</i>	55
10.3.2	<i>Vilka krav ställs på lönekostnaden?</i>	55
10.4	Vilande näringsverksamhet.....	56
10.4.1	<i>Nödvändiga kostnader</i>	56

10.5	Näringsbidragets storlek	56
11	Begravningsbidrag.....	57
12	Beslut	58
12.1	Kommuniceringsskyldighet	58
12.2	Motivering till beslut.....	58
12.3	Omprövning och överklagande	58
12.4	Utbetalning	58
12.5	Interimistiska beslut.....	59
12.6	Väsentlig försening.....	59
12.7	Dröjsmålstalan.....	59
13	Övriga bestämmelser om familjebidrag och dagpenning.....	60
13.1	Preskription	60
13.2	Återbetalning	60
13.3	Uppgiftsskyldighet	61
13.4	Utredningsåtgärder.....	61
13.5	Indragning eller minskning	61
	Källförteckning.....	62
	Bilaga 1 Klimatzoner och bostadskostnad.....	65

Förkortningar

EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EU	Europeiska unionen
FKAR	Försäkringskassans allmänna råd
FKFS	Försäkringskassans föreskrifter
FKRS	Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
JB	Jordabalken
KRNS	Kammarrätten i Stockholm
KRSU	Kammarrätten i Sundsvall
NJA	Nytt juridiskt arkiv
PFS	Pensionsmyndighetens föreskrifter
Prop.	Proposition
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd
RegR	Regeringsrätten
RFFS	Riksförsäkringsverkets föreskrifter
RFV	Riksförsäkringsverket
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SFB	Socialförsäkringsbalken
SGI	Sjukpenninggrundande inkomst

Sammanfattning

Denna vägledning är avsedd att vara ett stöd i det dagliga arbetet på Försäkringskassan med ärenden om familjebidrag och dagpenning vid tjänstgöring inom totalförsvaret.

Familjebidrag

Familjebidrag är bidrag som kan betalas ut under viss tjänstgöring inom totalförsvaret och även under tjänstgöring inom hemvärnet och vissa frivilligorganisationer.

Bidraget består av fyra olika delar:

- **Familjepenning** betalas ut för närståendes försörjning, främst barn under 18 år och make.
- **Bostadsbidrag** är ett bidrag till bostadskostnaden.
- **Näringsbidrag** betalas ut för att ett företag ska kunna drivas vidare under tjänstgöringstiden eller återupptas när tjänstgöringstiden är slut.
- **Begravningsbidrag** betalas ut för att bidra till kostnader som uppkommer om en familjemedlem avlider under tjänstgöringstiden.

Bidragen beviljas under tjänstgöringstiden och tidigast för en tid om 30 dagar retroaktivt före ansökan. I vissa fall betalas bidrag även ut för 30 dagar efter tjänstgöringens slut.

Dagpenning

Dagpenning betalas ut vid viss tjänstgöring som inte är grundutbildning, och kan betalas ut både vid plikttjänstgöring och hemvärnstjänstgöring.

Dagpenningens storlek per dag motsvarar 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten, delat med 365, men alltid minst 130 kr.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett stöd för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis och för Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden.

Vägledningen innehåller också en beskrivning av hur man ska handlägga ärenden och vilka metoder som då ska användas för att åstadkomma både effektivitet och kvalitet i handläggningen. Rubriken till sådana kapitel eller avsnitt inleds med ordet Metodstöd.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar och föreskrifter. De är som regel citerade i en ruta som texten före eller efter rutan hänvisar till. Det finns också hänvisningar till allmänna råd, Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden, interna styrdokument, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar. Dessa hänvisningar finns antingen i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Sist i vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, domar med mera som nämns i vägledningen.

Exempel

Vägledningen innehåller också exempel. De är komplement till beskrivningarna och åskådliggör framför allt hur en ersättning ska beräknas.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I historikbilagan finns en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Den är placerad först och ger en översiktssbild av vägledningens kapitel och avsnitt. Med hjälp av fliken "Bokmärken" i vänsterkanten kan du navigera mellan avsnitten. Det finns också en sökfunktion för att hitta enskilda ord och begrepp.

1 Inledning

1.1 Familjebidrag och dagpenning i relation till socialförsäkringsskyddet

Rätten till familjebidrag och dagpenning regleras inte i SFB, och förmånsbestämmelserna hänvisar inte heller till socialförsäkringsskyddet. Det innebär att en person som inte är socialförsäkrad i Sverige enligt 1–7 kap. SFB, ändå kan ha rätt till familjebidrag och dagpenning vid tjänstgöring inom totalförsvaret. Läs mer i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

1.2 Syftet med familjebidrag

Samhället har ansvar för att den som gör totalförsvartjänst har en skälig levnadsstandard. En person som tjänstgör inom totalförsvaret mister i regel sin ordinarie inkomst under tjänstgöringstiden. Familjebidraget behövs därför för att garantera en ekonomisk och social trygghet för den som tjänstgör och för de anhöriga som är beroende av honom eller henne för sin försörjning. Men det innebär inte att familjebidraget ska kompensera bortfall av den ordinarie inkomsten. (Prop. 1977/78:127 om familjebidragslag m.m. s. 14–15)

Familjebidrag är bidrag som betalas ut bland annat under tjänstgöring inom totalförsvaret och även under tjänstgöring inom vissa frivilligorganisationer.

Bidraget består av fyra olika delar:

- familjepenning
- bostadsbidrag
- näringsbidrag
- begravningsbidrag.

1.3 Syftet med dagpenning

Vid tillfällig tjänstgöring utöver grundutbildning, till exempel repetitionsutbildning, förlorar deltagaren som regel sin inkomst. Syftet med dagpenningen är att ersätta inkomstbortfallet, och målsättningen är att deltagarens ekonomiska och sociala situation inte ska försämrats under tjänstgöringen. (Prop. 1975:37 om nytt förmånsystem för värnpliktiga m.fl. och ändringar i familjebidragsförordningen [1946:99] m.m. s. 70)

1.4 Andra ersättningar vid tjänstgöring inom totalförsvaret

Den som fullgör en grundutbildning som är längre än 60 dagar får dagersättning. Den består av ett fastställt belopp per tjänstgöringsdag. Dagersättning kan även betalas ut till officersaspiranter, hemvärnssoldater och frivillig personal. Vid avslutad grundutbildning och vid officerstjänstgöring betalas det även ut premier. (2 kap. 6 § förordningen [1995:239] om förmåner till totalförsvarspliktiga och 15 § officersförordningen [2007:1268])

Det är inte Försäkringskassan som handlägger dagersättning och premier. Dessa förmåner betalas i stället ut av den myndighet, den kommun eller det landsting där den totalförsvarspliktige tjänstgör (11 kap. 12 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

1.5 Administration

Försäkringskassan handlägger familjebidrag och dagpenning. Trots att förmånerna inte regleras i SFB ska Försäkringskassan vid handläggningen tillämpa vissa av bestämmelserna i SFB. Det gäller de bestämmelser som uttryckligen omnämns, nämligen 113 kap. SFB om ändring, omprövning och överklagande samt om familjebidrag även SFB:s bestämmelser om preskription, återbetalningsskyldighet, ränta, skyldighet att lämna uppgifter, utredningsskyldighet, indragning eller nedsättning av ersättning och interimistiska beslut (1 och 4 §§ lagen [1991:1488] om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret). Läs mer om detta i kapitel 13.

1.6 Skatt

Dagpenningen är skattepliktig. Familjebidrag, förutom näringsbidraget, är däremot skattefritt (11 kap. 24–25 §§ IL).

1.7 Målgrupp

Målgruppen för familjebidrag är personer som tjänstgör inom totalförsvaret. Med begreppet bidragsberättigad menas i denna vägledning

- totalförsvarspliktig personal
- rekryter
- officersaspiranter
- frivillig personal
- hemvärnssoldater.

Det gäller om inget annat framgår. Läs mer om personalkategorier inom det militära försvaret i kapitel 2.

1.8 Make

Med make jämställs sambo av samma eller motsatt kön (7 kap. 6 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Sambo definieras på samma sätt som i 1 § sambolagen (2003:376). En sambo är alltså en person som stadigvarande bor tillsammans med den bidragsberättigade i ett parförhållande och med vilken han eller hon har gemensamt hushåll. Om villkoren i sambolagen kan anses uppfyllda ska sambon räknas som make.

2 Olika former av tjänstgöring som kan ge rätt till familjebidrag och dagpenning

Inom totalförsvaret finns olika former av tjänstgöring som under vissa förutsättningar kan ge rätt till familjebidrag och dagpenning. Närmare information om vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att en person ska ha rätt till familjebidrag finns i det inledande avsnittet i följande kapitel om respektive ersättning. I detta kapitel redogörs för de olika tjänstgöringsformerna.

2.1 Allmänt om totalförsvarsplikt

Värnplikt

Den allmänna värnplikten lades vilande i fredstid i och med riksdagens beslut den 19 maj 2010 om regeringens proposition 2009/10:160 Modern personalförsörjning för ett användbart försvar – vissa frågor om Försvarsmaktens personal. Från den 1 juli 2010 till den 31 december 2017 byggde försvarets personalförsörjning på frivillighet, inte på plikt.

I och med regeringens beslut den 2 mars 2017 återaktiverades värnplikten som ett komplement till den frivilliga ansökan till Försvarsmakten för att uppnå den önskade totala mängden personer i utbildning. Personer födda från och med 1999 skickar in ett beredskapsunderlag det år de fyller 18 och utifrån detta kallas ett urval till mönstring. Bland dessa väljs ett antal ut till grundutbildning med start från sommaren 2018.

Efter godkänd grundutbildning eller när en person slutar en anställning vid Försvarsmakten blir hon eller han krigsplacerad med plikt (3 kap. 12 § lagen [1994:1809] om totalförsvarsplikt). Det innebär att personen kan kallas till repetitionsutbildning och krigstjänstgöring om regeringen beslutar om det, med hänsyn till försvarsberedskapen.

Sammanhållen militär grundutbildning sedan den 1 januari 2016

I samband med att värnplikten beslutades vilande, inrättades två frivilliga militära utbildningar inom Försvarsmakten: en grundläggande militär utbildning och en kompletterande militär utbildning. Dessa ersattes den 1 januari 2016 av en sammanhållen militär grundutbildning. Denna utbildning erbjuds nu både mönstrade och frivilliga.

De som går denna utbildning utifrån de gamla frivilliga reglerna kallas rekryter, nya kallas totalförsvarspliktiga. De som går en grundläggande officersutbildning inom Försvarsmakten som leder till officersexamen kallas för officersaspiranter.

Totalförsvarspliktiga/rekryter och officersaspiranter har rätt till vissa förmåner som anges i förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga, bland annat familjebidrag. (12 § förordningen [2015:613] om militär grundutbildning och 13 § officersförordningen)

Det finns också personer som har ingått avtal med Försvarsmakten och tjänstgör i hemvärnet eller frivillig försvarsverksamhet. De kan i vissa situationer också ha rätt till familjebidrag (17 § förordningen [1997:147] om förmåner till hemvärnssoldater och 12 § förordningen [1994:523] om förmåner till frivilliga).

2.2 Totalförsvarsplikt

Totalförsvarsplikt fullgörs genom

- värnplikt,
- civilplikt eller
- allmän tjänsteplikt.

Det här framgår av 1 kap. 3 § lagen om totalförsvarsplikt.

2.2.1 Värnplikt, civilplikt och allmän tjänsteplikt

Värnplikten och civilplikten omfattar

- grundutbildning
- repetitionsutbildning
- beredskapstjänstgöring och
- krigstjänstgöring.

Detta framgår av 1 kap. 4 § lagen om totalförsvarsplikt.

Skyldigheten att fullgöra **värnplikt** omfattar endast svenska medborgare. Den gäller från januari det år man fyller 19 år till och med december det år man fyller 47 år. (1 kap. 5 § lagen om totalförsvarsplikt)

Civilplikt ska fullgöras i de verksamheter inom totalförsvaret som regeringen bestämmer. I fråga om egentliga stridsuppgifter får civilplikten bara omfatta ordnings- eller bevakningsuppgifter. (1 kap. 6 § lagen om totalförsvarsplikt)

Allmän tjänsteplikt kan föreskrivas av regeringen om det behövs för att en verksamhet som är av särskild vikt för att totalförsvaret ska kunna upprätthållas (6 kap. 1 § lagen om totalförsvarsplikt).

Allmän tjänsteplikt fullgörs genom att den som är totalförsvarspliktig

- kvarstår i sin anställning eller fullgör ett uppdrag
- tjänstgör enligt avtal om frivillig tjänstgöring inom totalförsvaret eller
- utför arbete som anvisas honom eller henne av den myndighet som regeringen bestämmer.

Det här framgår av 6 kap. 2 § lagen om totalförsvarsplikt.

2.3 Personalkategorier

Personal inom det militära försvaret delas upp i en rad personalkategorier (2 kap. 2 § förordningen [1996:927] om Försvarsmaktens personal). Detta avsnitt beskriver de personalkategorier som kan vara aktuella för familjebidrag och dagpenning.

2.3.1 Totalförsvarspliktig personal

Samlingsbegreppet totalförsvarspliktig personal omfattar personer som

- har skrivits in eller krigsplacerats för tjänstgöring i Försvarsmakten enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, och
- *inte* är rekryter, officersaspiranter eller anställda som militär tjänsteman i form av soldat, sjöman, gruppbefäl eller officer.

Totalförsvarspliktiga kan ha rätt till familjebidrag och dagpenning.

2.3.2 Rekryter

Militär grundutbildning inom Försvarsmakten var en frivillig utbildning om minst 120 och högst 365 dagar. Den som har antagits till eller går en utbildning enligt denna förordning kallas rekryt. Rekryter har samma rätt till familjebidrag som totalförsvarspliktiga. (2 §, 7 § och 12 § förordningen om militär grundutbildning)

Försvarsmakten använder också informellt begreppet rekryt för att syfta på alla som deltar i grundutbildningen.

2.3.3 Officersaspiranter

Med officersaspirant avses den som är antagen till eller genomgår grundläggande officersutbildning inom Försvarsmakten eller utbildning som leder till officersexamen vid Försvarshögskolan. Officersaspiranter har rätt till samma förmåner som totalförsvarspliktiga som går en grundutbildning som är längre än 60 dagar. Detta gäller också den som genomgår en militär utbildning eller tjänstgöring som motsvarar militär grundutbildning och ska leda till en officersutbildning (2 §, 9 § och 13 § officersförordningen).

2.3.4 Hemvärnet

Den som ingått avtal med Försvarsmakten enligt 5 § hemvärnsförordningen (1997:146) kallas för hemvärnssoldat. Hemvärnet är en del av Försvarsmakten och har vissa uppdrag inom totalförsvaret. Det kan handla om olika typer av utbildningar eller tjänstgöringar. Hemvärnssoldater har rätt till familjebidrag (17 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater). De har också rätt till dagpenning (2 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater).

2.3.5 Frivillig försvarsverksamhet

Den som är medlem i en frivillig försvarsorganisation kan tjänstgöra inom totalförsvaret. Det gäller de organisationer som anges i bilagan till förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet, men även hemvärnet. Medlemmar i dessa organisationer kallas för frivillig personal. Frivillig personal har samma rätt till familjebidrag som totalförsvarspliktiga. Det gäller om tjänstgöringen pågår i minst fyra dagar i följd och inte skulle ge rätt till lön eller dagpenning (1 § och 12 § förordningen om förmåner till frivilliga).

De frivilliga försvarsorganisationerna är:

- Svenska försvarsutbildningsförbundet
- Insatsingenjörernas riksförbund
- Flygvapenfrivilligas riksförbund
- Frivilliga automobilkårens riksförbund
- Frivilliga flygkåren
- Frivilliga motorcykelkårens riksförbund
- Frivilliga radioorganisationen
- Försvarets personaltjänstförbund
- Svenska blå stjärnan
- Föreningen svenska röda korset i fråga om medverkan i totalförsvarets sjukvård och i verksamheten för civilbefolkningens skydd i krig
- Riksförbundet Sveriges lottakårer
- Sjövärnsskårens riksförbund
- Svenska brukshundklubben
- Svenska fallskärmsförbundet
- Svenska pistolskytteförbundet
- Svenska skyttesportförbundet
- Sveriges civilförsvarsförbund
- Sveriges bilkårers riksförbund.

2.3.6 Ledamöter

Vid en årlig kongress väljs upp till fem ledamöter som ska representera övriga totalförsvarspliktiga under kommande år. Ledamöterna har rätt att behålla sitt familjebidrag under hela tiden som uppdraget pågår, även om de inte längre går grundutbildningen. Det gäller också om de tjänstgör för att skola in nya ledamöter (20 § förordningen [2017:1249] om medinflytande för totalförsvarspliktiga).

3 Dagpenning

Den som genomför någon annan plikttjänstgöring än grundutbildning, exempelvis repetitionsutbildning, får dagpenning. Även viss tjänstgöring inom hemvärnet eller frivilliga försvarsorganisationer ger rätt till dagpenning. Utbetalningen görs högst var fjortonde dag (2 § förordningen [1982:366] om utbetalning av dagersättningar från Försäkringskassan).

Deltagarna behöver inte ansöka för att få dagpenning, utan ett underlag lämnas från den myndighet där tjänstgöringen har genomförts. Försäkringskassan beslutar om rätten till ersättning utifrån det underlaget och övriga aktuella uppgifter, och betalar sedan ut ersättningen.

3.1 Tjänstgöring som ger rätt till dagpenning

Dagpenning utbetalas till totalförsvarspliktiga, hemvärnssoldater och frivilliga. Förmånsbestämmelserna skiljer sig mellan tjänstgöringsformerna.

3.1.1 Totalförsvarspliktiga

Totalförsvarspliktiga som genomför annan tjänstgöring än grundutbildning som är längre än 60 dagar får dagpenning. Dagpenning kan däremot inte betalas ut för samma dagar som personen får föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning enligt SFB (2 kap. 2 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga samt 11 kap. 2 § SFB).

Det är Försäkringskassan som betalar ut dagpenningen. Underlag för utbetalning lämnas av Totalförsvarets rekryteringsmyndighet (11 kap. 1 och 2 §§ förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

3.1.2 Hemvärnssoldater

Hemvärnssoldater får under fredstid dagpenning vid viss tjänstgöring (2 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater).

En hemvärnssoldat har rätt till dagpenning om tjänstgöringen avser

- utbildning i mer än två dagar i en krigsbefattning eller vidareutbildning i krigsbefattning
- deltagande i ledningsövning för totalförsvaret
- medverkan i uppgifter som syftar till att upprätthålla Sveriges försvarsberedskap
- deltagande i samövning med förband under krigsförbandsövning.

Tjänstgöringen måste även omfatta minst sex timmar i genomsnitt per dag under tjänstgöringsperioden. (7 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater)

Om det råder hemvärnsberedskap ger all tjänstgöring rätt till dagpenning (4 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater).

Det är Försäkringskassan som betalar ut dagpenningen. Underlag för utbetalning lämnas av Försvarsmakten (18 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater).

Dagpenning betalas normalt inte ut för den första och sista tjänstgöringsdagen, om den dagen är lördag, söndag eller helgdag. Men om hemvärnssoldaten kan visa att han eller hon har förlorat arbetsinkomst för den dagen, betalas dagpenning ut. (6 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater)

Metodstöd – förlorad arbetsinkomst

Hemvärnssoldaten kan i samband med tjänstgöringen visa Försvarmakten att han eller hon har haft inkomstbortfall en viss dag. Då kommer även den dagen att aviseras till Försäkringskassan som en del av utbetalningsunderlaget.

Hemvärnssoldaten kan även visa inkomstbortfallet för Försäkringskassan. Försäkringskassan kan då betala ut ersättningen först efter att vi säkerställt att personen faktiskt tjänstgjorde den dagen. Information om detta finns vid respektive utbildningsgrupp inom Försvarmakten. Du kan också kontakta Försvarmaktens HR-centrum som kan hänvisa till rätt grupp.

3.1.3 Frivilliga

Dagpenning till frivilliga betalas ut vid viss typ av tjänstgöring. Vidare bestämmelser om dagpenning till frivilliga framgår av förordningen om förmåner till frivilliga.

Försäkringskassan betalar inte ut dagpenning till frivilliga i fredstid, men vid höjd beredskap betalar Försäkringskassan ut dagpenningen till frivillig personal. Underlag för utbetalning lämnas av Försvarmakten i fråga om det militära försvaret, och av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i övrigt (15 § förordningen om förmåner till frivilliga).

3.2 Dagpenningens storlek

Dagpenning till totalförsvarspliktiga, hemvärnssoldater och frivilliga beräknas på samma sätt.

Dagpenningens storlek utgår från SGI-reglerna enligt 25 och 26 kap SFB. Dagpenningen motsvarar 90 procent av individens SGI delad med 365.

Om den totalförsvarspliktige inte har någon fastställd SGI, bestäms dagpenningen till 90 procent av den SGI som skulle ha fastställts för honom eller henne om bestämmelserna om SGI hade varit tillämpliga, delad med 365. När det för en person har beslutats om en SGI på noll kronor är inte någon SGI fastställd enligt 25 kap. SFB.

Det maximala beloppet för en persons SGI framgår av Vägledning 2004:5, *Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid*.

Dagpenningen kan dock vara lägst 130 kronor per dag (2 kap. 2 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga, 6 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater och 5 § förordningen om förmåner till frivilliga).

Eftersom det inte finns någon uttryckt hänvisning till bestämmelserna om omräkningsfaktorn i 28 kap. 7 § SFB, ska beloppet inte multipliceras med 0,97, vilket är fallet för de flesta andra förmåner enligt SFB som betalas ut per dag.

3.2.1 Dagpenning i EU-rättsligt sammanhang

Inkomster från ett arbete i ett annat EU/EES-land och Schweiz kan ingå i beräkningsunderlaget för dagpenningen. Det beror på att beräkningsunderlaget utgår ifrån SGI. Enligt en dom från HFD kan inkomster från ett arbete i ett annat EU/EES-land och Schweiz ingå i beräkningsunderlaget för SGI (jfr. mål C-257/10 Bergström och HFD

2012 ref. 44, se vidare domsnytt 2012:81). Det skulle strida mot den fria rörligheten om en sådan person inte skulle kunna tillgodoräkna sig inkomster i ett annat EU/EES-land och Schweiz när de exempelvis måste åka hem till Sverige för att genomföra pliktjänstgöringen.

Förmåner till totalförsvarspliktiga omfattas visserligen inte av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Det beror på att lagstiftningen inte är upptagen i den svenska förklaringen angående tillämpningsområdet för förordningen, artikel 9 förordning 883/2004, den så kallade lagstiftningsförteckningen. Även om förmånen inte ingår i tillämpningsområdet för förordningen kan inkomster från ett arbete i ett annat EU/EES-land och Schweiz ändå ingå i beräkningsunderlaget för dagpenningen och det beror alltså på att sådana inkomster kan ingå i en sådan persons SGI (jfr. mål C-257/10 Bergström och HFD 2012 ref. 44, se vidare domsnytt 2012:81). Detta gäller enbart i de fall förordning 883/2004 är tillämplig och personen anses omfattad av svensk lagstiftning med anledning av någon bestämmelse om tillämplig lagstiftning i förordning 883/2004. Beräkningen av SGI ska i sådana fall göras på sätt som framgår av Domsnytt 2012:81. Tänk på att det även finns en särskild bestämmelse om tillämplig lagstiftning i förordningen för de personer som inkallas till militärtjänstgöring, läs mer om detta i avsnitt 10.3.1, Vägledning 2017:1, *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal – Försäkringskassans uppdrag vad gäller vissa gemensamma gränsöverskridande frågor*.

3.2.2 Anmälningsskyldighet

Den som har rätt till dagpenning och får ändrad inkomst, ska anmäla ändringen till Försäkringskassan senast dagen före inryckning, om det är en ändring som kommer att påverka dagpenningens storlek (11 kap. 3 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

4 Generella bestämmelser om familjebidrag

I kapitlet beskrivs

- ansökan om familjebidrag
- anmälan om begravningsbidrag
- avräkningsregler
- för vilken tid familjebidraget beviljas
- anmälningsskyldighet.

4.1 Ansökan om familjebidrag

Den som vill ha familjebidrag måste ansöka om det (11 kap. 5 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Ansökan om familjepenning, bostadsbidrag samt näringsbidrag ska göras på de blanketter som Försäkringskassan har fastställt. Även ansökan om höjning av familjepenning och bostadsbidrag ska göras på sådan blankett. (10 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter [RFFS 1995:10] om familjebidrag)

Ansökan ska innehålla de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma rätten till familjebidrag. Ansökan måste vara undertecknad på heder och samvete (11 kap. 5 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Personen som ansöker måste också styrka de förhållanden som ska ligga till grund för beräkning av bostadskostnaden, till exempel genom att lämna en kopia av hyresavtal, hyresspecifikation eller lånehandling till Försäkringskassan (2 § RFFS 1995:10 och 37 § RFFS 1998:9 om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag). Om det redan finns tillförlitliga uppgifter hos Försäkringskassan behöver förhållandena inte styrkas.

Om personens tjänstgöringsperiod förlängs måste personen skicka in en ny ansökan för de återstående dagarna för att kunna få ersättning för hela perioden.

4.1.1 Familjepenning, bostadsbidrag och näringsbidrag efter tjänstgöringstiden

I vissa fall kan familjepenning och bostadsbidrag betalas ut för ytterligare 30 dagar efter tjänstgöringstiden (7 kap. 17 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Läs mer om detta i avsnitt 4.4.2 Bidrag efter tjänstgöringstiden. Någon ansökan om förlängt familjebidrag krävs inte (prop. 1977/78:127 s. 34).

Näringsbidrag omfattas inte av den regeln. För att näringsbidrag ska beviljas även för tid efter tjänstgöringen måste det finnas särskilda skäl (7 kap. 22 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Läs mer om detta i avsnitt 4.4.2 Bidrag efter tjänstgöringstiden. Då måste personen göra en ansökan där han eller hon anger sina särskilda skäl.

4.2 Anmälan om begravningsbidrag

Begravningsbidrag till en bidragsberättigad som beviljats familjepenning för sin make eller ett barn får betalas ut efter anmälan. Det behövs ingen formell ansökan (7 kap. 23 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Om Försäkringskassan får kännedom om dödsfallet betalas begravningsbidraget ut även om ingen anmälan har gjorts. Det följer av Försäkringskassans service-skyldighet.

4.3 Avräkningsregler

Familjepenning och bostadsbidrag är inkomstprövade förmåner som blir föremål för avräkning. Hur mycket bidragen minskas beror på den bidragsberättigades och hans eller hennes makes och barns inkomster. Du kan läsa mer om avräkningsreglerna i kapitel 9 i denna vägledning.

Näringsbidrag och begravningsbidrag blir inte föremål för sådan avräkning.

4.4 Bidragstid

4.4.1 Bidrag under tjänstgöringstiden

Familjebidrag betalas ut för den tid som den bidragsberättigade tjänstgör (7 kap. 5 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

4.4.2 Bidrag efter tjänstgöringstiden

Familjepenning och bostadsbidrag kan betalas ut även för tid efter tjänstgöringstiden. Det gäller i de fall då

- grundutbildningen som slutförts har varat längre än 60 dagar
- tjänstgöringen inte har slutförts, men den ändå varat i minst 120 dagar
- den bidragsberättigade har skadats under en grundutbildning som är längre än 60 dagar och tjänstgöringen av den anledningen avbryts efter kortare tid än 120 dagar.

I dessa fall ska bidrag betalas ut för ytterligare 30 dagar efter tjänstgöringstiden. Det här framgår av 7 kap. 17 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga och 13 § officersförordningen.

Bidraget ska betalas ut med samma belopp som på utryckningsdagen (prop. 1977/78:127 s. 34). Förlängt bidrag betalas ut med samma belopp som vid den sista månadsutbetalningen före utryckningen, oavsett om den bidragsberättigade fortfarande har samma boendekostnader eller inte. Det innebär att en bidragsberättigad som avslutar sin tjänstgöring under en hyresfri månad ändå får förlängt bostadsbidrag om övriga krav är uppfyllda.

4.4.3 Rekryter som påbörjar officersaspirantutbildning

I vissa fall kan en rekryt redan inom 30 dagar efter avslutad grundutbildning ha påbörjat en officersaspirantutbildning, vilken berättigar till familjebidrag från första utbildningsdagen. Då kan förlängt bidrag inte betalas ut, eftersom det skulle innebära att personen får dubbelt bidrag för samma tid (Försäkringskassan rättsliga ställningstagande [FKRS 2013:02] Familjebidrag till totalförsvarspliktiga – förlängt bidrag 30 dagar efter avslutad utbildning).

Försäkringskassan ska därför räkna av det eventuella förlängda bidrag som betalas ut från det familjebidrag som betalas ut med anledning av aspirantutbildningen (FKRS 2013:02).

Exempel

Rekryten Jan avslutar sin grundutbildning den 15 december 2015. Han får familjebidrag till och med den dag då utbildningen avslutas. Från och med den 16 december 2015 och 30 dagar framåt (till och med den 14 januari 2016) får han förlängt bidrag. Den 4 januari börjar han sin aspirantutbildning. När familjebidraget som Jan får därför att han går aspirantutbildningen ska betalas ut drar Försäkringskassan av ett belopp som motsvarar det förlängda bidrag han har fått för de 11 överlappande dagarna (4 januari–14 januari).

4.4.4 Näringsbidrag efter tjänstgöringstiden

Näringsbidrag får bara beviljas efter tjänstgöringstiden om det finns särskilda skäl för det. Det kan då betalas ut för högst 30 dagar. (7 kap. 22 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Särskilda skäl kan vara att ett företag, trots god planering, inte omedelbart kan återupptas efter tjänstgöringen eller att en ersättare måste finnas kvar under en viss tid efter utryckningsdagen. Om tjänstgöringstiden var kortare än tre månader bör det bara i undantagsfall anses finnas särskilda skäl att få förlängt bidrag. (Prop. 1977/78:127 s. 36)

4.4.5 Retroaktivt familjebidrag

Familjebidrag betalas som längst ut från och med perioden 30 dagar före den dag då ansökan kom in till Försäkringskassan. Om det finns särskilda skäl får familjebidrag dock betalas ut retroaktivt för längre tid. Det här framgår av 11 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Särskilda skäl finns bara om den bidragsberättigade inte rimligen kan lastas för att ansökan har försenats (prop. 1977/78: 127 s. 39).

4.5 Anmälningsskyldighet

Den som får familjebidrag är skyldig att omedelbart lämna upplysningar till Försäkringskassan om nya omständigheter som har betydelse för rätten till bidraget (11 kap. 6 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

5 Familjepenning

Av kapitlet framgår

- vem som har rätt till familjepenning
- för vilka närstående personer familjepenning kan betalas ut
- storleken på familjepenningen.

5.1 Vem har rätt till familjepenningen?

Följande personer har rätt till familjepenning:

- totalförsvarspliktiga som genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar (7 kap. 2 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).
- rekryter som genomgår militär grundutbildning som är längre än 60 dagar (12 § förordningen om militär grundutbildning).
- hemvärnssoldater eller frivillig personal vars tjänstgöring ska pågå minst fyra dagar i följd. Tjänstgöringen får inte ge rätt till dagpenning eller lön enligt de grunder som gäller för anställd personal. (12 § förordningen om förmåner till frivilliga och 17 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater). Vid tjänstgöring under höjd beredskap har en frivillig alltid rätt till familjepenning (14 § förordningen om förmåner till frivilliga).
- officersaspiranter (13 § officersförordningen).

5.2 Familjepenning för barn

Familjepenning för barn betalas ut för

- den bidragsberättigades barn under 18 år som varaktigt bor tillsammans med henne eller honom
- den bidragsberättigades barn under 18 år som han eller hon inte varaktigt bor tillsammans med men är skyldig att betala underhållsbidrag för enligt en dom eller ett avtal, eller är bidragsskyldig för enligt 19 kap. SFB
- andra barn som är under 18 år och som varaktigt bor tillsammans med den bidragsberättigade och hans eller hennes make.

Detta framgår av 7 kap. 8 § 1–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

5.2.1 Växelsvis boende

Grundregeln är att ett barn bor varaktigt där det är folkbokfört. När ett barn bor hos båda föräldrarna växelvis anses det också vara varaktigt boende. Med växelvist boende menas normalt att barnet vistas ungefär lika mycket hos bägge föräldrarna (prop. 1999/2000:118, Underhållsstöd vid växelvis boende s. 14). Högsta domstolen har i ett avgörande uttalat att när barnet vistas hos den ena föräldern endast en tredjedel av tiden är det normalt fråga om umgänge och inte varaktigt boende (NJA 1998 s. 267).

5.2.2 Styrka underhållsskyldighet

Den underhållsskyldige styrker att han eller hon betalar underhåll, genom att skriva under på heder och samvete i ansökan, att uppgifterna är riktiga och fullständiga. Om

det är nödvändigt kan man begära att den underhållsskyldige, till exempel via kontoutdrag, redovisar utbetalningar som har gjorts.

5.2.3 Varaktigt boende med barn vid inryckning

Om barnet bodde med den bidragsberättigade när han eller hon ryckte in, men inte kan göra det under tjänstgöringstiden, anses barnet ändå uppfylla kravet på varaktigt boende (prop. 1977/78:127 s. 31).

5.2.4 Barns ålder

Familjepenning betalas ut för barn under 18 år. Det är barnets ålder den 1 januari det år då den bidragsberättigade börjar tjänstgöringen som har betydelse. Det här framgår av 7 kap. 7 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

5.3 Familjepenning för make, franskild make eller annan som vårdar barn

Familjepenning kan betalas ut för en make och i vissa fall också för en franskild make. Även en annan person som vårdar den bidragsberättigades barn kan under vissa förutsättningar få familjepenning. (7 kap. 8 § 4–7 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

5.3.1 Familjepenning för make

Familjepenning betalas ut för en make som vårdar barn som är under 18 år och varaktigt bor tillsammans med den bidragsberättigade. Om det finns synnerliga skäl kan familjepenning också betalas ut för en make som bor med den bidragsberättigade utan att vårda barn under 18 år.

Det här framgår av 7 kap. 8 § 4–5 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Vad menas med vård av barn?

Med vård av barn menas att maken svarar för att barnet får skötsel och tillsyn. Även om barnet tidvis tas om hand av någon annan, exempelvis på förskola, anses maken vårda barnet. (Prop. 1977/78:127 s. 30–31)

Make som inte vårdar barn

Familjepenning för en make som inte vårdar barn kan bara betalas ut i undantagsfall. Det krävs synnerliga skäl för att bevilja detta. (7 kap. 8 § 5 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Synnerliga skäl kan vara att maken inte kan försörja sig på grund av arbetslöshet utan är beroende av den bidragsberättigades inkomst. Det kan också bero på graviditet eller sjukdom om inte maken kan få något annat bidrag för sin försörjning, som exempelvis arbetslöshetsersättning, föräldrapenning eller sjukpenning. (Prop. 1977/78:127 s. 31)

5.3.2 Familjepenning för en franskild make

En bidragsberättigad som är skyldig att betala underhållsbidrag till en franskild make enligt en dom eller ett avtal, har rätt till familjepenning. (7 kap. 8 § 6 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

5.4 Familjepenning för någon annan än en make

Familjepenning kan även betalas ut för någon annan än en make eller en före detta make. Förutsättningen är att personen vårdar den bidragsberättigades barn under 18 år och att barnet varaktigt bor tillsammans med den bidragsberättigade (7 kap. 8 § 7 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Det kan här vara fråga om en förälder, ett syskon eller någon annan närstående (prop. 1977/78:127 s. 31).

5.5 Familjepenningens storlek

5.5.1 Familjepenning för barn

Familjepenningen för barn är högst 2 175 kronor per månad och barn.

Familjepenning för barn som den bidragsberättigade är underhållsskyldig för enligt en dom eller ett avtal, får inte överstiga underhållsbidragets storlek.

Den bidragsberättigade kan även vara återbetalningsskyldig för att underhållsstöd betalas ut av Försäkringskassan till den andre föräldern. I så fall får familjepenningen inte överstiga summan av den fastställda återbetalningsskyldigheten och den del av det fastställda underhållsbidraget som överstiger underhållsstödets belopp.

Detta framgår av 7 kap. 11 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Familjepenning som motsvarar den fastställda återbetalningsskyldigheten ska i dessa fall betalas för den bidragsberättigades räkning till Försäkringskassan (11 kap. 8 § 2 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Exempel

Rekryten Magnus är underhållsskyldig för sin son Joel. Enligt en dom ska han betala underhållsbidrag med 1 800 kronor per månad. Joels mamma är beviljad underhållsstöd till Joel. Det fastställda återbetalningsbeloppet för Magnus är 1 573 kronor per månad.

Magnus ansöker om familjepenning under sin tjänstgöringstid. Han beviljas bidrag med 1 800 kronor per månad. Återbetalningsbeloppet (1572 kronor) betalas direkt till Försäkringskassan medan resterande belopp, 227 kronor, betalas till Magnus.

Med återbetalningsbelopp menas det belopp som en bidragsskyldig förälder betalar till Försäkringskassan efter beslut om underhållsstöd. Det aktuella högsta beloppet för underhållsstöd framgår av Vägledning 2001:9 *Underhållsstöd*.

5.5.2 Familjepenning för make, franskild make och närstående

För en bidragsberättigads fransklida make är familjepenningen lika stor som det fastställda underhållsbidraget. För en närstående person som vårdar den bidragsberättigades barn är den lika stor som den ersättning hon eller han betalar för vården. Familjepenningen för franskild make och närstående liksom för make kan dock högst vara 4 350 kronor per månad.

Allt detta framgår av 7 kap. 11 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

6 Bostadsbidrag

Av kapitlet framgår

- vem som har rätt till bostadsbidrag
- grundkrav för rätt till bostadsbidrag
- regler för olika boendeformer
- vad som kan vara särskilda skäl.

6.1 Vem har rätt till bostadsbidraget?

Följande personer har rätt till bostadsbidrag:

- totalförsvarspliktiga som genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar (7 kap. 2 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).
- rekryter som genomgår militär grundutbildning som är längre än 60 dagar (12 § förordningen om militär grundutbildning).
- Hemvärnssoldater eller frivillig personal vars tjänstgöring ska pågå minst fyra dagar i följd. Tjänstgöringen får inte ge rätt till dagpenning eller lön enligt de grunder som gäller för anställd personal. (12 § förordningen om förmåner till frivilliga och 17 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater). Vid tjänstgöring under höjd beredskap har en frivillig alltid rätt till bostadsbidrag (14 § förordningen om förmåner till frivilliga).
- Officersaspiranter (13 § officersförordningen).

6.2 Grundkrav för rätt till bostadsbidrag

Bostadsbidrag kan endast beviljas om den bidragsberättigade själv bor i den bostad som han eller hon ansöker om bostadsbidrag för och har kostnader för den bostaden. Dessutom måste han eller hon vara folkbokförd på bostaden. Om det finns särskilda skäl kan bostadsbidrag även lämnas för en bostad som den bidragsberättigade inte är folkbokförd på. Se vidare avsnitt 6.2.3.

Detta framgår av 7 kap. 9 och 10 §§ förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

6.2.1 Ansökan om bostadsbidrag

Ansökan om bostadsbidrag ska innehålla de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma rätten till bostadsbidrag (11 kap. 5 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Den bidragsberättigade måste alltså styrka att han eller hon bor i bostaden och har kostnader för den, till exempel genom att visa upp ett hyreskontrakt (4 § lagen om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret).

Om det finns något som tyder på att den bidragsberättigade inte betalar för sitt boende eller inte bor i den bostad som han eller hon har uppgett i sin ansökan, ska handläggaren alltid be honom eller henne om mer uppgifter. Det kan till exempel vara en redovisning av inbetalningar av hyran till hyresvärdens eller förstahandskontraktsinnehavarens konto.

6.2.2 Kvalifikationskrav och kvalifikationstid

En bidragsberättigad som bor ensam, inneboende eller tillsammans med någon annan än sin make eller förälder måste ha gjort det i minst tre månader (räknat från datum för inryckning och tre månader bakåt) före tjänstgöringens början för att ha rätt till bostadsbidrag.

Den bidragsberättigade ska även under minst tre månader och ytterligare tid, upp till en månad beroende på datum för inryckning, haft ekonomisk förmåga att betala och regelbundet betalat för sitt boende. Detta eftersom hyra ofta betalas i förskott.

Det kallas för kvalifikationskravet och månaderna kallas för kvalifikationstid.

Kvalifikationskravet om tre månader behöver inte vara uppfyllt om den bidragsberättigade bor tillsammans med sin make. Däremot så gäller fortfarande grundkravet om folkbokföring, se avsnitt 6.2.

Detta framgår av 7 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

6.2.3 Inte folkbokförd på den adress där man bor

Ibland är man inte folkbokförd på den adress där man bor.

- Om man ska bo på en adress kortare tid än ett år anses det inte leda till ändrad bosättning (8 § folkbokföringslagen [1991:481]).
- Om man kan antas bli utsatt för brott, förföljelse eller allvarliga trakasserier kan man i vissa fall medges att vara folkbokförd på gamla folkbokföringsorten s.k. kvarskrivning (16 § folkbokföringslagen).

Det finns också särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag för en annan bostad än den där personen är folkbokförd om han eller hon är bosatt utomlands och har bostadskostnader där (RAR 2002:10 till 7 kap. 10 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

6.2.4 Bidrag betalas bara ut för en bostad

Bostadsbidrag får endast betalas ut för en bostad (7 kap. 10 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Även om den bidragsberättigade och hans eller hennes make faktiskt har kostnader för exempelvis två lägenheter, kan alltså bostadsbidrag bara betalas ut för en lägenhet (prop. 1977/78:127 s. 32).

6.3 Regler för olika boendeformer

Reglerna för rätt till bostadsbidrag varierar mellan olika boendeformer. För boende tillsammans med make och barn gäller samma definitioner av begreppet barn som under avsnitt 5.2. Även en styvförälder ingår i begreppet förälder.

6.3.1 Boende med make

När den bidragsberättigade bor tillsammans med maken gäller inte kvalifikationskravet på tre månader eller att hon eller han ska ha haft ekonomisk förmåga att betala för sitt boende.

6.3.2 Boende med förälder

För att bostadsbidrag ska kunna beviljas när den bidragsberättigade bor med föräldrar måste

- den bidragsberättigade fram till tjänstgöringens början haft ekonomisk förmåga (se avsnitt 6.4) att betala och regelbundet ha betalat för sitt boende
- familjens ekonomi vara sådan att det finns behov av bidraget.

Om den bidragsberättigade har betalat för sitt boende i minst tre månader i direkt anslutning till inryckningen räknas det som regelbundet (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Om den bidragsberättigade bara bor tillsammans med en förälder (se vidare avsnitt 6.6.1) och inte har haft förmåga att betala för sitt boende, ska Försäkringskassan ändå bevilja bidrag om det finns särskilda skäl (7 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Styrka regelbunden betalning

Ett sätt för den bidragsberättigade att styrka att han eller hon regelbundet har betalat för sitt boende hos föräldrarna är att visa upp kvitton på betalningarna eller ett intyg om att betalning ska ske. Han eller hon kan även styrka det genom att uppvisa kontoutdrag på utbetalningar varje månad (4 § lagen om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret).

Bosättning utanför hemorten under grundskole- eller gymnasiestudier

Om den bidragsberättigade under tiden innan inryckningen regelmässigt tillbringat sin dygnsvila på en annan ort än hemorten för att gå i grund- eller gymnasieskola eller motsvarande utbildning, bör han eller hon anses ha bott tillsammans med sina föräldrar under denna tid.

Det gäller om den bidragsberättigade har varit folkbokförd hos sina föräldrar enligt 11 § folkbokföringslagen (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

6.3.3 Ensamboende, inneboende eller boende med någon annan än make eller förälder, så kallat kamratboende

I dessa fall kan bostadsbidrag beviljas om två villkor är uppfyllda. Den bidragsberättigade ska

1. ha haft bostaden i minst tre månader före tjänstgöringens början, den så kallade kvalifikationstiden och
2. under denna tid haft ekonomisk förmåga (se avsnitt 6.4) att betala och regelbundet betalat för sitt boende.

Om det finns särskilda skäl kan dock bostadsbidrag beviljas även i andra fall. (7 kap. 9 § första stycket 3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

6.4 Förmåga att betala boendet

För att anses ha haft ekonomisk förmåga att betala för sitt boende bör den bidragsberättigade haft

- någon form av inkomst
- tillgång till ekonomiska medel (se 6.4.1) eller
- ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453).

Den bidragsberättigades betalningsförmåga bör ha motsvarat minst hans eller hennes andel av bostadskostnaden (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

6.4.1 Bedömning av ekonomisk förmåga

Inackorderingstillägg och studiebidrag enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395) bör inte räknas med som inkomst vid bedömning av ekonomisk förmåga (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Om den bidragsberättigade endast har sådana inkomster förutsätter det ett försörjningsekonomiskt samband mellan denne och föräldrarna. Däremot bör studiemedel (studiebidrag och studielån) enligt 3 kap. studiestödslagen räknas med som inkomst vid bedömningen av ekonomisk förmåga.

För en bidragsberättigad som bara har bott med en förälder bör i förekommande fall den del av underhållsbidraget som överstiger beloppet för underhållsstöd enligt 18 kap. 20 § SFB räknas med som inkomst när man bedömer ekonomisk förmåga (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § första stycket 2–3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Med "tillgång till ekonomiska medel" menas egna ekonomiska tillgångar som är tillräckliga för att betala för bostaden. Tillfälliga inkomster från försäljning av mindre tillhörigheter, regelbundna lån av vänner eller familj, snabblån, eller regelbundna gåvor räknas inte som tillgång till ekonomiska medel. Se även Kamrarrätten i Sundsvalls dom den 27 juni 2007 i mål nr 139-07, som finns i domsnytt nr 08-09/07.

Rättspraxis

Kamrarrätten i Sundsvall (KRSU) har i ett avgörande prövat frågan om en bidragsberättigad kunde anses ha haft ekonomisk förmåga att betala för sitt boende. Den bidragsberättigade hade under minst tre månader före värnpliktstjänstgöringens början bott ensam i en hyreslägenhet. För att betala hyran hade han gjort regelbundna uttag från sitt bankkonto och han hade åberopat handlingar som visade att han haft banktillgodohavanden av sådan storlek att han kunnat betala hyran med dessa. Domstolen fann därför att han haft ekonomisk förmåga att betala och också gjort troligt att han regelbundet betalat för sitt boende. (KRSU mål nr. 1392-1998)

Kamrarrätten i Stockholm (KRNS) har i ett annat avgörande prövat frågan om en bidragsberättigad kan anses ha haft en kostnad för sin bostad eller inte. Han hyrde en bostad av sina föräldrar och hade inte ekonomisk förmåga att betala för sitt boende, utan hade lånat pengar av sina föräldrar för att betala hyran. Ett skuldebrev hade då upprättats. Domstolen ansåg inte att han hade visat att han haft en egen bostadskostnad. (KRNS mål nr. 1487-1999)

6.5 Flyttning under kvalifikationstid

Den bidragsberättigade anses uppfylla kvalifikationskravet även om han eller hon under kvalifikationstiden bytt mellan olika typer av boenden, så länge de olika

boendena tillsammans uppfyller kvalifikationskravet. Detta under förutsättning att grundkraven för rätt till ersättning också är uppfyllda.

Exempel

Rekryten Anna skaffade tillsammans med en kamrat en bostad fyra månader före tjänstgöringens början. Hon flyttar till en egen bostad en månad innan hon börjar sin tjänstgöring. Anna uppfyller kvalifikationskravet och har rätt till bostadsbidrag för den sistnämnda bostaden.

6.6 Särskilda skäl för bostadsbidrag

6.6.1 Boende med en förälder

Särskilda skäl för att lämna bostadsbidrag till en bidragsberättigad som bor tillsammans med enbart en förälder och inte haft förmåga att betala för sitt boende kan finnas om bostadsbidrag enligt 95 kap. SFB upphört i anslutning till att den bidragsberättigade påbörjat utbildningen och om familjen har en sådan ekonomi att den behöver bidraget (RAR 2002:10 till 7 kap. 9 § andra stycket förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Detta blir främst aktuellt om den bidragsberättigade är det enda kvarvarande barnet i hushållet enligt 95 kap. 5 § SFB. När den bidragsberättigade har slutfört sina gymnasiestudier kan han eller hon inte längre anses ingå i hushållet. Föräldern förlorar då rätten till bostadsbidrag och kan då få en så ansträngd ekonomi att han eller hon riskerar att tvingas flytta till en annan bostad.

6.6.2 Bidrag för en högre boendekostnad vid flyttning under tjänstgöring

Om den bidragsberättigade flyttar under tjänstgöringstiden beviljas bostadsbidrag för en högre bostadskostnad än för den tidigare bostaden endast om det finns särskilda skäl (7 kap. 10 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Det gäller både när han eller hon inte tidigare har beviljats bostadsbidrag och när han eller hon har beviljats bidrag grundat på en lägre bostadskostnad. Den bidragsberättigade har dock fortfarande rätt till bostadsbidrag grundat på den tidigare bostadskostnaden, så länge som de formella kraven för rätt till bostadsbidrag är uppfyllda även för den nya bostaden.

Ett särskilt skäl att bevilja bidrag för en högre kostnad kan vara att familjen utökats med flera barn och den tidigare bostaden därmed blivit för liten (RAR 2002:10 till 7 kap. 10 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

6.6.3 Särskilda skäl att bevilja bidrag när bostaden anskaffats under kvalifikationstiden eller tjänstgöringstiden

Särskilda skäl att bevilja bidrag när bostaden anskaffats under kvalifikationstiden eller tjänstgöringstiden kan vara

- mycket starka sociala skäl, exempelvis om den bidragsberättigade inte längre kan bo hemma, om bostaden är hans eller hennes enda riktiga hem i Sverige eller om han eller hon får barn eller separerar,
- att den bidragsberättigade måste ha någonstans att bo efter utryckningen och en tid innan tjänstgöringstidens slut skaffar en bostad eller
- att den bidragsberättigade är officersaspirant som tjänstgör under lång tid och där det kan anses skäligt att en bostad anskaffas under utbildningstiden.

Detta framgår av prop. 1977/78:127 s. 31 och prop. 1981/82:102 om säkerhets- och försvarspolitik samt totalförsvarets fortsatta utveckling s. 158–159.

Att någon är officersaspirant är dock inte i sig ett särskilt skäl. Officersaspiranter kan inte generellt beviljas bidrag endast på grund av att de deltar i officersutbildning. Det krävs att det finns ytterligare omständigheter som talar för att bevilja bidraget. En bedömning av detta måste göras i varje enskilt fall.

Officersaspiranterna erbjuds ett kostnadsfritt boende av utbildningsmyndigheten. För att kunna bedöma om det är skäligt att en aspirant skaffar en egen bostad under utbildningstiden bör man ta hänsyn till vilket boende som erbjudits honom eller henne.

Rättspraxis

Regeringsrätten (RegR) har i ett antal mål prövat frågan om särskilda skäl när en bostad anskaffats under kvalifikationstiden eller under tjänstgöringstiden.

Tidigare tidpunkt för inryckning än planerat Före den 1 juli 1978 måste en bidragsberättigad som bodde ensam eller tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder ha bott på ett sådant sätt under minst sex månader före tjänstgöringens början för att ha rätt till bostadsbidrag. Undantag från den regeln kunde göras om det fanns särskilda skäl.

I två mål gjorde den bidragsberättigade gällande att han skulle beviljas bostadsbidrag för en bostad som anskaffats kortare tid än sex månader före tjänstgöringens början. Anledningen var att han hade räknat med en senare tidpunkt för inryckningen än den som kom att gälla. RegR fann att det inte fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1980 2:24 I och II)

Förhållanden i föräldrahemmet I ett mål gällde frågan en bostad som den bidragsberättigade anskaffat under kvalifikations- och tjänstgöringstiden. Skälet till begäran om bostadsbidrag var förhållandena i föräldrahemmet. Den bidragsberättigade hävdade att det var nödvändigt att flytta hemifrån, bland annat på grund av trångboddhet och misshälligheter inom familjen. RegR fann att det fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1980 2:24 IV)

Sjukdom I ett mål gällde frågan en bostad som den bidragsberättigade anskaffat under kvalifikationstiden. Den bidragsberättigade angav som särskilda skäl främst att hans allergiska besvär lindrades genom att han flyttade från föräldrahemmet och fick en egen bostad. Av handlingarna i målet framgick att han haft allergiska besvär sedan lång tid tillbaka. RegR framhöll att det inte i målet gjorts gällande att det just vid tidpunkten för flyttningen hade inträffat någon avgörande förändring i dennes sjukdomsbild. RegR fann att det inte fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1981 2:70)

Separation I ett mål gällde frågan en regementsofficersaspirant som skaffat en egen bostad under tjänstgöringen. Aspiranten hade separerat från sin fästmö som han bott tillsammans med i en villa. Han flyttade först hem till sina föräldrar och därefter in i en egen bostad. RegR framhöll att aspiranten haft egen bostad i fem år före tjänstgöringens början, och att vistelsen i föräldrahemmet därför fick anses som tillfällig. Rätten fann att det fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1982 Ab 245 mål nr. 1431-1981)

Bostadsbrist I ett mål gällde frågan en bidragsberättigad som skaffat bostad under tjänstgöringstiden. Genom en rad omständigheter kom han över en lägenhet med centralt läge i Malmö när han hade några månader kvar av sin tjänstgöring. Det konstaterades att om den bidragsberättigade hade avstått från lägenheten, skulle han inte ha saknat möjlighet att inom rimlig tid efter tjänstgöringstidens slut få en

annan bostad i Malmö. RegR fann att det inte fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1989 not 434, mål nr. 3027-1987)

I ett annat mål som också gällde bostadsbrist hade en bidragsberättigad fått förstahandskontrakt på en lägenhet i Stockholms innerstad under tjänstgöringstiden. Denne hade tidigare bott hos sina föräldrar. Han uppgav att han för sina högskolestudier behövde ett lugn som han inte kunde få i ett hem med flera syskon.

RegR framhöll bland annat att utredningen inte visade att den bidragsberättigade utan bostadsbidrag varit tvungen att avstå från lägenheten av ekonomiska skäl eller att han saknat möjligheter att inom rimlig tid efter tjänstgöringens slut få en annan bostad i Storstockholmsområdet. RegR fann att det inte fanns särskilda skäl att bevilja bostadsbidrag. (RÅ 1984 2:17)

7 Bostadskostnaden

Av kapitlet framgår

- hur bostadskostnaden beräknas för olika typer av boenden och
- i vilka fall minskning av kostnaden ska ske.

7.1 Regler om beräkning av bostadskostnaden

Bostadskostnaden beräknas enligt RFV:s föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad (2 § RFFS 1995:10). Försäkringskassan ger dessutom årligen ut föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad, se <http://lagrummet.forsakringskassan.se>. Vid fastställande av högsta godtagbara bostadskostnad utgår man från fem boenderegioner:

1. Storstockholm
2. Storgöteborg
3. Stormalmö
4. kommuner med fler än 75 000 invånare
5. övriga kommuner.

Se bilaga 1 i vägledningen för en förteckning av vilka kommuner som ingår i Storstockholm och Storgöteborg.

Pensionsmyndigheten ger årligen ut föreskrifter om hur kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift ska uppskattas vid beräkning av bostadskostnad.

7.2 Bostadsyta

Lägenhet i flerfamiljshus

Som bostadsyta räknas den boyta som är angiven i hyreskontraktet eller avtalet om överlåtelse av bostadsrätt. Om uppgiften saknas i kontraktet eller avtalet måste den bidragsberättigade styrka den uppgivna bostadsytan på något annat sätt, exempelvis genom en ritning.

Småhus

För småhus är bostadsytan lika med den boyta som fastställts i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet. Om fastighetstaxeringsbeslut saknas ska den bidragsberättigade styrka den uppgivna bostadsytan. För småhus som inrättats som bostad för två familjer ska det styrkas hur stor del av den totala boytan som han eller hon disponerar för sitt eget behov.

Andra boendeformer

En bidragsberättigad som bor i någon annan boendeform ska styrka den uppgivna bostadsytan till exempel genom en ritning.

Detta framgår av 4 § RFFS 1998:9.

7.3 Andrahandsbostad

Om den bidragsberättigade hyr en bostad i andra hand bör han eller hon kunna styrka hyresförhållandet genom ett skriftligt avtal och dessutom kunna visa att hyresvärden, bostadsrättsföreningen eller hyresnämnden har godkänt andrahandsupplåtelsen (RAR 2002:10 till 37 § RFFS 1998:9).

Med hyresvärd menas den som äger fastigheten.

7.4 Hyrd bostad

Ett hyresförhållande regleras i ett hyresavtal mellan hyresvärden och hyresgästen. Hyresavtalet ska upprättas skriftligen om hyresvärden eller hyresgästen begär det (12 kap. 2 § 1 JB) men det kan också vara muntligt. Ett muntligt hyresavtal kan godtas vid en ansökan om eller ändring av bostadsbidrag.

Avtal om ändrade hyresnivåer tecknas i många fall för de boendes del av en hyresgästförening.

7.4.1 Vem kan hyra ut en bostad?

Uthyrare av bostad kan vara

- en hyresvärd med flera bostäder, till exempel ett kommunalt eller privat bostadsbolag
- en hyresvärd med ett begränsat antal bostäder, till exempel en ägare av en flerfamiljsfastighet
- en ägare av ett småhus med en eller två bostäder
- en ekonomisk förening som upplåter bostäder med kooperativ hyresrätt
- en innehavare av en hyresrätt eller en bostadsrätt som hyr ut hela eller delar av sin bostad i andra hand.

En bostad som den bidragsberättigade hyr av sina föräldrar ska gå att bo i oberoende av föräldrarnas bostad. Bostaden ska utan olägenhet även kunna hyras ut till någon annan.

7.4.2 Vilka kostnader får räknas med?

En hyresgäst kan ha olika kostnader utöver hyran för sin bostad. Vissa av dessa är bidragsgrundande medan andra inte är det. Nedan beskrivs vad som får räknas som bostadskostnad.

Hyra

Bostadskostnaden för en hyrd bostad är den avtalade månads- eller årshyran inklusive uppvärmningskostnader med vissa tillägg och avvikelser (8 § RFFS 1998:9).

Under hyresfria månader betalas inte bostadsbidrag ut. Bidrag kan nämligen beviljas enbart för de månader som den försäkrade har en kostnad för sitt boende. (7 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Avgifter och tillval

Olika sorters avgifter kan ingå i den avtalade hyran. Avgifterna får räknas med i bostadskostnaden om de avser bostaden (10 § RFFS 1998:9). En hyresvärd kan till

exempel vara skyldig att betala så kallad hyressättningsavgift till hyresgästföreningen. Det är en obligatorisk kostnad för hyresvärden, varför den avgiften ingår i hyreskostnaden.

Det förekommer att hyresgäster mot tillägg till hyran kan välja en bättre utrustning än den som är standard i huset. Ett sådant tillval kan till exempel vara att få balkongen inglasad. En sådan standardförbättring följer bostaden. Kostnaden avser bostaden och får räknas som bostadskostnad.

Avgifter för kabel-tv, anslutning till internet m.m. ingår ofta i hyreskostnaden. Om det är hyresvärden som har tecknat avtal med tv- eller internetleverantören anses detta ingå i bostadskostnaden, oavsett om avgiften särredovisas på hyresspecifikationen eller ingår i hyresbeloppet (KRNS mål nr. 6747-07). Men om hyresgästen har eget avtal med ett bolag och får faktura därifrån får denna kostnad inte ingå i bostadskostnaden.

Kostnad för uppvärmning och varmvatten

Om kostnaden för uppvärmning inte ingår i den avtalade hyran (kallhyra), ska denna läggas till bostadskostnaden som ett schablonbelopp (11 § RFFS 1998:9). Om kostnaden för uppvärmning ingår ska schablonbeloppet inte läggas till. Det förekommer också att en hyresgäst betalar för extra värme utöver vad som ingår i den avtalade hyran. En sådan extra kostnad kan inte räknas in i bostadskostnaden, eftersom hyresgästen själv valt att ha den.

Pensionsmyndigheten ger årligen ut föreskrifter om hur kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift ska uppskattas vid beräkning av bostadskostnad. Föreskrifterna ges ut varje år och avser nästkommande år. Kostnaden fastställs till ett visst schablonbelopp per kvadratmeter bostadsyta och år. Vid uppskattning av kostnader för uppvärmning utgår Pensionsmyndigheten från fyra klimatzoner. I bilaga 1 förtecknas vilka län som ingår i de olika zonerna.

I schablonbeloppet för uppvärmning ingår även kostnaden för varmvatten. Om kostnaden för varmvatten ingår i den avtalade hyran ska den kostnaden därför dras av från schablonen för uppvärmning (11 § RFFS 1998:9). För beräkning av varmvattenkostnaden används den schablon som Pensionsmyndigheten fastställer.

Exempel

Rekryten Magnus bor i en kommun där uppvärmningskostnaden för det aktuella året ska beräknas till 148 kronor per kvadratmeter bostadsyta och år. Bostadens yta är 73 kvadratmeter. Hyran är 48 000 kronor per år.

Kostnad för värme ingår inte i hyran men däremot ingår kostnad för uppvärmning av varmvatten.

Avdraget för varmvatten är fastställt till 59 kronor per kvadratmeter och år.

Hyra 48 000 kr

Tillägg för uppvärmning $73 \text{ kvm} \times 148 \text{ kr} = 10\,804 \text{ kr}$

Avdrag för varmvatten $73 \text{ kvm} \times 59 \text{ kr} = -4\,307$

$= 6\,497 \text{ kr}$

Magnus bostadskostnad per år blir $48\,000 \text{ kr} + 6\,497 \text{ kr} = 54\,497 \text{ kr}$

Kostnad för vattenförbrukning och sophämtning

Om kostnaden för vattenförbrukning i bostaden eller sophämtning inte ingår i den avtalade hyran ska den läggas till hyran (12 § RFFS 1998:9). Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad används för att beräkna kostnaden.

Avgift för garage eller parkeringsplats

Avgift för garage eller parkeringsplats som ingår i den avtalade hyran får inte räknas med i bostadskostnaden, eftersom det inte är en kostnad som avser bostaden.

Kostnad för hushållsel

Om kostnaden för hushållsel ingår i den avtalade hyran ska denna dras av från bostadskostnaden. Den schablon som för varje år fastställs i Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnaden ska användas. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter bostadsyta och månad och är maximerad till ett visst belopp. (13 § RFFS 1998:9)

Exempel

Rekryten Kalle bor i en lägenhet på 130 kvadratmeter. Hyran är 5 000 kronor per månad. Kostnad för hushållsel ingår i hyran.

Schablonbeloppet för hushållsel har för det aktuella året fastställts till 6,34 kronor per kvadratmeter bostadsyta och månad, dock högst 761 kronor per månad.

Hyra	5 000 kr
Avdrag för hushållsel	130 kvm x 6,34 kr = 824 kr
Maximalt avdrag	– 761 kr
Beräknad bostadskostnad per månad	4 239 kr

7.4.3 Hyresrabatt

Det förekommer att en hyresvärd lämnar hyresrabatt under ett antal månader efter inflyttningen i en lägenhet. Hyresrabatten kan omfatta hela eller del av hyran. Om hyresrabatten omfattar hela hyran kan man inte få bostadsbidrag, eftersom man inte har någon kostnad för bostaden. Omfattar rabatten del av hyran har man rätt till bidrag för den del av hyran som ska betalas.

7.4.4 Tvist med hyresvärden om hyresbeloppets storlek

Det förekommer att vissa bostäder har brister som inte åtgärdas av hyresvärden. Om en överenskommelse inte kan nås mellan hyresgäst och hyresvärd, kan hyresgästen deponera en del av sin hyra hos länsstyrelsen (12 kap. 21 § JB). Eftersom hela hyran betalas ska den, även i dessa fall, ligga till grund för beräkningen av bostadsbidraget.

I vissa andra fall kan en hyresgäst få kompensation (hyresrabatt) från hyresvärden på grund av brister i bostaden genom att en klumpsumma betalas ut för retroaktiv tid. I det fallet kan Försäkringskassan inte kräva att bostadsbidraget återbetalas, eftersom den hyresgästen har betalat hyra enligt avtal under de aktuella månaderna. Den bidragsgrundande bostadskostnaden kan dock bli lägre om hyresvärden kompenserar hyresgästen genom att göra avdrag på hyran på kommande hyresavier.

Exempel

Rekryten Paula bor med sina barn i en lägenhet med eftersatt underhåll. Hon tycker att hyran, 4 800 kronor per månad, är för hög i förhållande till bostadsstandarden och hon har klagat hos hyresvärden. Hon betalar dock hela hyran. Efter en tid medger hyresvärden att Paula har betalat för hög hyra. Värden sänker hyran retroaktivt genom att dra av 500 kronor på kommande hyresavier. När Paula söker bostadsbidrag tas hänsyn till den aktuella hyran som hon betalar, det vill säga 4 300 kronor per månad.

7.5 Kooperativ hyresrätt

För den som bor i en kooperativ hyresrätt beräknas bostadskostnaden på samma sätt som för en hyrd bostad. Om man har tagit ett lån till insatsen eller i samband med reparationer och renoveringar i fastigheten får man dessutom räkna med räntekostnaden på samma sätt som den som har en bostadsrätt eller ett småhus (8 § RFFS 1998:9). Se under avsnitt 7.6.2 hur räntekostnaden beräknas.

7.6 Bostadsrätt

Den som äger en bostadsrätt kan också ha rätt till bostadsbidrag. För en bostadsrätt gäller bostadsrättslagen (1991:614).

7.6.1 Årsavgift och räntekostnad

Bostadskostnaden för en bostadsrätt är årsavgiften som bostadsrättsföreningen fastställt inklusive kostnader för uppvärmning. Ibland ingår avsättning till inre fond i årsavgiften, vilket innebär att också den får räknas med i bostadskostnaden.

7.6.2 Beräkning av räntekostnad

Den som har en bostadsrätt får som bostadskostnad också räkna med 70 procent av räntor på lån som man tagit med bostadsrätten som säkerhet för att köpa eller förbättra bostaden (9 § RFFS 1998:9). Vilken säkerhet som lämnats för lånet framgår av lånehandlingen. Bostadsrättsföreningen kan också svara på om en bostadsrätt har lämnats som säkerhet för lån.

Exempel

Rekryten Maria har i samband med köp av en bostadsrättslägenhet lämnat lägenheten som säkerhet för ett banklån. Lånesumman är 200 000 kronor. Räntekostnaden är 10 000 kronor per år. Årsavgiften är 24 000 kronor.

Bostadskostnaden beräknas enligt följande.

Årsavgift	24 000 kr
70 procent av räntekostnaden på 10 000 kronor	7 000 kr
Beräknad bostadskostnad per år blir	31 000 kr
per månad	2 583 kr

Som ägare till bostadsrätten måste den bidragsberättigade uppfylla kravet att bostaden lämnats som säkerhet för lånet. Det finns däremot inget krav på att den bidragsberättigade själv ska ha tagit lånet. Om till exempel föräldrarna har lånat pengar för dennes räkning måste det dock visas att han eller hon har en kostnad för

att bostadsbidrag ska kunna beviljas. (7 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

7.6.3 Avgifter och kostnader för uppvärmning med mera

Samma regler för avgifter och kostnader för uppvärmning m.m. gäller för en bostadsrätt som för en hyrd bostad. Se under avsnitt 7.4.2.

7.7 Småhus för en eller två familjer

Som bostadskostnad för ett småhus inrättat som bostad för en familj räknas

- 70 procent av räntekostnaden
- 70 procent av tomträttsavgälden
- kommunal fastighetsavgift
- uppvärmningskostnader enligt klimatzonsindelning av landet och övriga driftskostnader.

Detta framgår av 14 § RFFS 1998:9.

7.7.1 Beräkning av räntekostnad

Den som har en fastighet får som bostadskostnad också räkna med 70 procent av räntor på lån som man tagit med fastigheten som säkerhet för att köpa eller förbättra fastigheten (14 § RFFS 1998:9). Vilken säkerhet som lämnats för lånet framgår av lånehandlingen. Se även exemplet i avsnitt 7.6.2.

Om det är ett privat lån ska det finnas en inteckning i fastigheten som godkänts av Lantmäteriet. Lantmäteriet utfärdar ett pantbrev som ska bifogas till ansökan om bostadsbidrag.

Det finns inget krav på att den bidragsberättigade själv ska ha tagit lånet för att köpa bostaden. Han eller hon måste dock styrka sina kostnader för lånet för att bidrag ska kunna beviljas (7 kap. 9 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Räntefria lån

Man kan ha ett räntefritt lån, till exempel ett så kallat JAK-lån. För dessa lån betalar man inte ränta utan i stället en avdragsgill avgift som är beroende av lånets storlek. Eftersom denna låneform är etablerad och ett alternativ till de traditionella låneformerna, är det naturligt att avgiften jämställs **med** ränta.

Bundet lån löses i förtid

Ett bundet lån för en bostad kan lösas i förtid. På så sätt kan man få en lägre bostadskostnad i framtiden. Varken avgiften eller ränteskillnadsersättningen som betalas i samband med omläggningen räknas som bostadskostnad.

Lån utan säkerhet i fastigheten

För lån som saknar säkerhet i fastigheten kan räntekostnader *inte* räknas med i den bidragsgrundande bostadskostnaden (14 § första stycket RFFS 1998:9). Småhusägare kan i vissa fall äga själva huset, men inte marken som huset står på. Eftersom beteckningen fastighet avser marken kan därför inte eventuella lån ha sin säkerhet i fastigheten.

7.7.2 Tomträttsavgäld

För ett hus som inte står på egen mark ska man betala en tomträttsavgäld (hyra för marken). Tomträtter är vanligast i storstadsområden. Avgiften för tomträtten är avdragsgill vid taxeringen på samma sätt som skuldräntor för lån i fastigheten. Vid beräkning av bostadskostnaden ska 70 procent av tomträttsavgälden räknas med (14 § RFFS 1998:9).

7.7.3 Kommunal fastighetsavgift

Den kommunala fastighetsavgiften ingår i beräkningen av bostadskostnaden. Fastighetsavgiften betalas per kalenderår av den som ägde fastigheten den 1 januari det året. Det innebär att den som köper en fastighet under perioden 2 januari–31 december inte debiteras någon fastighetsavgift för det året.

För småhus var avgiften 6 000 kronor år 2008, men högst 0,75 procent av det totala taxeringsvärdet för småhuset med tillhörande tomtmark. Fastighetsavgiften indexeras därefter årligen med förändringen av inkomstbasbeloppet. (Lagen [2007:1398] om kommunal fastighetsavgift)

Ändras fastighetsavgiften för en fastighet ska den nya avgiften användas för att beräkna bostadskostnaden först från och med året efter det år då den nya fastighetsavgiften trätt i kraft (14 § RFFS 1998:9).

Aktuella belopp för den kommunala fastighetsavgiften finns i vägledning (2004:10) *Bostadsbidrag för barnfamiljer och ungdomar*.

Ingen eller reducerad fastighetsavgift

För nybyggda bostadshus betalar man ingen fastighetsavgift de första fem åren. Under de följande fem åren betalar man halv avgift.

Till grund för fastighetstaxeringen ligger ett så kallat värdeår. Det är normalt samma år som ett hus är färdigbyggt. Värdeåret framgår av fastighetstaxeringsbeslutet. Om värdeåret till exempel är 2011 gäller fastighetstaxeringen från och med den 1 januari 2012. Man betalar ingen fastighetsavgift för 2012–2016 (taxeringarna 2013–2017) och halv fastighetsavgift för 2018–2022.

Skattereduktion

Personer som fyllt 65 år vid ingången av taxeringsåret och de som får sjuk- eller aktivitetsersättning har rätt till en skattereduktion enligt lagen (2008:826) om skattereduktion för kommunal fastighetsavgift. Vid beräkningen av bidragsgrundande bostadskostnad ska Försäkringskassan inte ta hänsyn till denna skattereduktion (14 § sjätte stycket RFFS 1998:9).

7.7.4 Kostnad för uppvärmning och övriga driftskostnader

Kostnader för uppvärmning får räknas som bostadskostnad (14 § RFFS 1998:9). För beräkningen av uppvärmningskostnader för ett småhus används samma schabloner som för hyrd bostad och bostadsrätt. Se avsnitt 7.4.

Även för beräkning av övriga kostnader används de schabloner som Pensionsmyndigheten har fastställt. De fastställs till ett belopp per kvadratmeter bostadsyta och år och är desamma för hela landet. Schablonbeloppet är avsett att täcka kostnader för bland annat vatten, avlopp, sophämtning, underhåll och försäkring. Beräkningen görs utifrån den bostadsyta som fastställts som boyta i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet (4 § RFFS 1998:9).

Här följer ett exempel på hur bostadskostnaden beräknas för ett småhus.

Exempel

Rekryten Mats bor i ett småhus med en bostadsyta på 117 kvadratmeter. Fastigheten ligger i en kommun där uppvärmningskostnaden för det aktuella året beräknas till 154 kronor per kvadratmeter. De övriga driftskostnaderna beräknas till 196 kronor per kvadratmeter. Fastighetens taxeringsvärde är 525 000 kronor. Hela taxeringsvärdet räknas med som underlag för fastighetsavgiften. Skulderna i fastigheten är vid ansöknings-tillfället 628 000 kronor och räntan är 6 procent.

Bostadskostnaden beräknas på följande sätt:

Räntekostnad = 6 % av 628 000 kr, dvs. 37 680 kr	
70 % av 37 680 kr	+ 26 376 kr
Fastighetsavgift 0,75 % av 525 000 kr	+ 3 938 kr
Uppvärmningskostnad 117 kvm x 154 kr	+ 18 018 kr
Övrig driftskostnad 117 kvm x 196 kr	+ 22 932 kr
Summa beräknad bostadskostnad per år	= 71 264 kr
Summa beräknad bostadskostnad per månad	= 5 939 kr

7.7.5 Särskilt om småhus för två familjer

Kostnaden för ett småhus som är inrättat som bostad för två familjer beräknas först för hela fastigheten på samma sätt som för ett småhus med bara en bostad. Bostadskostnaden bestäms sedan utifrån den egna lägenhetens bostadsyta i förhållande till hela bostadsbyggnadens bostadsyta (15 § RFFS 1998:9).

Den bidragsberättigade ska själv styrka hur stor del av den totala boytan som han eller hon disponerar (4 § RFFS 1998:9).

Exempel

Rekryten Michel bor i en tvåfamiljsfastighet som består av en total bostadsyta på 140 kvadratmeter. Lägenheten har en bostadsyta på 80 kvadratmeter och den uthyrda lägenheten 60 kvadratmeter. Den totala bidragsgrundande bostadskostnaden för huset har beräknats till 65 000 kronor per år. Michels bostadskostnad beräknas så här:

80 kvm dividerat med 140 kvm x 65 000 kr = 37 143 kr per år

7.8 Småhus på en lantbruksenhet som är inrättat som bostad för en eller två familjer

Bostadskostnaden för ett småhus på en lantbruksenhet beräknas på samma sätt som för ett småhus som är inrättat som bostad för en eller två familjer (17 § RFFS 1998:9).

Endast kostnader som hör till bostadsfastigheten får räknas med (16 § RFFS 1998:9).

7.8.1 Bostadsfastighet

Bostadsfastigheten är bostadsbyggnaden inklusive tomtmarken. Som bostadskostnad räknas den fastighetsavgift som beräknas på bostadsfastighetens taxeringsvärde. Räntekostnaden för lån beräknas enbart på det eller de lån som hör till bostadsfastigheten (16 § RFFS 1998:9).

Kan lånet på bostadsfastigheten inte skiljas från övriga lån på lantbruksenheten sätter man bostadsfastighetens taxeringsvärde i relation till hela lantbruksenhetens taxeringsvärde. Den framräknade andelen av den totala lånesumman anses utgöra lånet på bostadsfastigheten.

Om taxeringsvärdet ändras, ska det nya taxeringsvärdet användas först från och med följande år (16 § tredje och fjärde stycket RFFS 1998:9).

7.8.2 Arrende på lantbruk

Om någon arrenderar ett småhus på en lantbruksenhet ska arrendeavgiften för bostaden och tillhörande tomtmark, uppvärmningskostnader och andra driftskostnader tillsammans räknas som bostadskostnad. Om det inte finns någon särskild arrendeavgift för själva bostaden och tillhörande tomtmark sätter man taxeringsvärdet för bostadsfastigheten i relation till taxeringsvärdet för hela lantbruksfastigheten eller den del som arrenderas. Den framräknade andelen av den totala arrendeavgiften anses utgöra arrendeavgiften för bostaden (18 § RFFS 1998:9).

Exempel

Rekryten Bosse arrenderar ett lantbruk för 100 000 kronor per år. Bostadsfastigheten är taxerad till 300 000 kronor, lantbruksfastigheten till 500 000 kronor och skogsbruksfastigheten till 400 000 kronor. Skogsbruksfastigheten brukas av ägaren. Av arrendekontraktet framgår inte hur stor del av arrendet som avser bostaden. Bostadskostnaden beräknas till:

$$\frac{100\,000 \times 300\,000}{300\,000 + 500\,000} = 37\,500 \text{ kronor}$$

Kostnad för uppvärmning och övrig drift

Om kostnader för arrendebostadens uppvärmning och övrig drift inte ingår i arrendeavgiften ska de läggas till arrendeavgiften. Beräkningen av bostadskostnaderna görs enligt Pensionsmyndighetens föreskrifter på samma sätt som för ett småhus (18 § första och tredje stycket RFFS 1998:9).

7.9 Bostad i ett andelshus och i en egen flerfamiljsfastighet

För den som bor i ett andelshus eller en egen flerfamiljsfastighet ska bostadskostnaden bestämmas till det belopp som utgör genomsnittskostnaden för det antal vuxna och barn som bor i bostaden (19 § RFFS 1998:9).

Försäkringskassan ger varje år ut föreskrifter om genomsnittskostnad och högsta godtagbara bostadskostnad. Beloppen varierar beroende på i vilken kommun bostaden finns.

7.10 Fri bostad samt övriga boendeformer

För att kunna beräkna bostadskostnaden för den som har fri bostad använder man Skatteverkets föreskrifter för värdering av fri bostad vid beräkning av preliminär skatt och arbetsgivaravgifter. Föreskrifterna ges ut varje år. Bostadskostnaden bestäms till det belopp som utgör bostadsförmånsvärdet för den bostad som ansökan gäller (20 § RFFS 1998:9).

Detsamma gäller för den som bor i övriga boendeformer (21 § RFFS 1998:9). Övriga boendeformer är till exempel husvagn eller husbåt.

Skatteverkets föreskrifter finns på www.skatteverket.se.

7.11 Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall

Sedan bostadskostnaden har räknats fram ska den minskas om den bidragsberättigade

- hyr ut ett eller flera rum i bostaden till någon annan än en nära anhörig (gäller dock till exempel inte vid boendeformen kamratboende)
- hyr ett eller flera rum i någon annans bostad och den avtalade hyran uppenbart är för hög.

Detta framgår av 24 och 34 §§ RFFS 1998:9.

7.11.1 Rum som hyrs ut

Om en bidragsberättigad hyr ut ett eller flera rum till någon annan än en nära anhörig ska den beräknade bostadskostnaden minskas. Minskningen ska göras med den del av bostadskostnaden som motsvarar antalet uthyrda rum i förhållande till hela antalet rum i bostaden. Varje rum räknas då som två enheter och köket som en enhet (24 § RFFS 1998:9). Bestämmelsen gäller endast om inte 8 § RFFS 1995:10 ska tillämpas.

7.11.2 Rum som hyrs i någon annans bostad – inneboende

Om en bidragsberättigad som inneboende hyr ett eller flera rum i någon annans bostad och den avtalade hyran är uppenbart för hög jämfört med upplåtarens kostnader för bostaden ska den beräknade bostadskostnaden minskas till ett skäligt belopp (34 § RFFS 1998:9). Se även avsnitt 8.1.

8 Beräkning av bostadsbidrag och tillägg

I kapitlet redogörs för

- hur bostadsbidraget beräknas för olika boendeformer
- hur samordning sker med andra former av bostadsbidrag
- när tillägg till bostadsbidraget beviljas.

8.1 Vad är skälig bostadskostnad?

Vad som är en skälig bostadskostnad bestäms av den högsta godtagbara bostadskostnad som årligen fastställs av Försäkringskassan i en föreskrift. (1 § RFFS 1995:10)

Den högsta godtagbara bostadskostnaden beror dels på hushållets storlek, dels på vilken boenderegion hushållet ligger i. Det finns fem boenderegioner:

1. Storstockholm
2. Storgöteborg
3. Stormalmö
4. kommuner med fler än 75 000 invånare
5. övriga kommuner

Bostadsbidraget kan högst motsvara den högsta godtagbara boendekostnaden för boendekommunen. (3 § RFFS 1995:10)

8.2 Särskilda skäl för högre bostadskostnad än högsta godtagbara kostnaden

Om det finns särskilda skäl kan en högre bostadskostnad än den som angetts som högsta godtagbara kostnad, anses som skälig (3 § RFFS 1995:10). Särskilda skäl kan vara att den bidragsberättigade haft svårt att få tag i en bostad till skälig kostnad på orten. Det kan också vara funktionsnedsättningar av olika slag hos den bidragsberättigade eller hans eller hennes familjemedlemmar, som gör att det behövs en dyrare bostad (prop. 1977/78:127 s 32). Se domarna om bostadsbrist i avsnitt 6.6.3.

8.3 Boende tillsammans med föräldrar

För att bestämma vad som är högsta godtagbara kostnad för en bostad där den bidragsberättigade bor tillsammans med sina föräldrar används normernas värden för bostadskostnad på följande sätt. (4 § RFFS 1995:10)

1–2 vuxna + 1 barn	Boende med en eller två föräldrar
1–2 vuxna + 2 barn	Boende med en eller två föräldrar och ett barn till föräldrarna
1–2 vuxna + 3 barn	Boende med en eller två föräldrar och två barn till föräldrarna

Av den bostadskostnad som bestämts som skälig ska därefter föräldrarnas andel beräknas. Den utgör 22 procent av deras bruttoinkomst per månad. Samma procentsats gäller om den bidragsberättigade bor tillsammans med bara en förälder. (5 § RFFS 1995:10)

Den bidragsberättigade andel av den bestämda bostadskostnaden är det som återstår när föräldrarnas andel räknats av (6 § RFFS 1995:10).

Exempel

Rekryten Martin bor tillsammans med sina föräldrar i en villa. De har inga andra barn som bor hemma. Föräldrarnas sammanlagda bruttoinkomst är 38 000 kronor per månad. Bostadskostnaden är 10 000 kronor per månad. Den högsta godtagbara kostnaden för bostaden är 9 075 kronor per månad för det aktuella året.

Bostadskostnad enligt högsta godtagbara kostnad		9 075 kr
Föräldrarnas andel av bostadskostnaden	22 procent x 38 000	– 8 360 kr
Martins andel av bostadskostnaden		715 kr

Bostadsbidraget blir 715 kronor i månaden. Bidraget minskas sedan med Martins eventuella inkomst.

8.3.1 Andra barn som bor hemma och har en viss inkomst

Beräkningen görs på ett annat sätt om föräldrarna har andra barn som bor hemma och som har inkomst av annat arbete än bara feriearbete under studier, eller någon annan inkomst över 500 kronor per månad. Se vidare kapitel 9. Då bestäms den bidragsberättigade andel genom att återstoden av bostadskostnaden delas lika mellan den bidragsberättigade och de barn som har en sådan inkomst. (6 § RFFS 1995:10)

Exempel

Rekryten Jesper bor tillsammans med sina föräldrar och två bröder i en lägenhet. Föräldrarnas sammanlagda bruttoinkomst är 20 000 kronor per månad. En av bröderna arbetar och har en inkomst på 10 000 kronor per månad. Bostadskostnaden är 7 000 kronor per månad. Den högsta godtagbara bostadskostnaden för det aktuella året är 12 500 kronor per månad.

Bostadskostnad		7 000 kr
Föräldrarnas andel av bostadskostnaden	22 procent x 20 000	4 400 kr
Jespers och broderns andel av bostadskostnaden		2 600 kr

Det som återstår av bostadskostnaden sedan föräldrarnas andel räknats bort delas lika mellan Jesper och den bror som arbetar. Jespers andel blir alltså hälften av 2 600 kronor, det vill säga 1 300 kronor.

Bostadsbidraget blir 1 300 kronor i månaden. Bidraget minskas sedan med Jespers eventuella inkomst.

8.3.2 Skälig andel i föräldrarnas bostadskostnad

Den bidragsberättigades beräknade andel i föräldrarnas bostadskostnad anses som skälig om den inte överstiger skillnaden mellan genomsnittskostnaden för en bostad för 1–2 vuxna med två barn och en bostad för 1–2 vuxna med ett barn.

Om den beräknade andelen är högre än skillnadsbeloppet anses skillnadsbeloppet som en skälig andel i bostadskostnaden (7 § RFFS 1995:10). Skillnadsbeloppet är alltså taket för bostadsbidraget.

8.3.3 Särskilda skäl till en högre andel i föräldrarnas bostadskostnad

Om det finns särskilda skäl får den bidragsberättigades andel bestämmas till ett högre belopp än skillnadsbeloppet (7 § RFFS 1995:10). Särskilda skäl kan vara att han eller hon har en starkare anknytning till föräldrahemmet än normalt och det kan förväntas bli hans eller hennes permanenta hem för överskådlig framtid. Den bidragsberättigades andel i en skälig bostadskostnad bör i dessa fall beräknas enligt 8 § första stycket RFFS 1995:10 (RAR 2002:10 till 7 § andra stycket RFFS 1995:10). Detta innebär att bostadskostnaden delas lika mellan det antal personer som bor i bostaden.

Exempel

Rekryten Per bor tillsammans med sina föräldrar i ett småhus. Han bedriver näringsverksamhet i källarvåningen. Per har köpt fastigheten tillsammans med sina föräldrar, och de har också tagit lån som de har ett gemensamt betalningsansvar för. De delar på bostadskostnaden som är beräknad till 6 000 kronor per månad. Den högsta godtagbara kostnaden uppgår för det aktuella året till 7 500 kronor per månad.

Försäkringskassan fastställer Pers andel i bostadskostnaden till 2 000 kronor per månad.

8.4 Boende tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder, s.k. kamratboende

För att bestämma vad som är högsta godtagbara kostnad för en bostad där den bidragsberättigade bor tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder, används normernas värden för bostadskostnad på följande sätt.

1–2 vuxna + 1 barn	Boende med två andra personer än make, barn eller förälder
1–2 vuxna + 2 barn	Boende med tre andra personer än make, barn eller förälder
1–2 vuxna + 3 barn	Boende med fyra andra personer än make, barn eller förälder

(4 § RFFS 1995:10).

Efter att den skäliga bostadskostnaden beräknats ska den bidragsberättigades andel i kostnaden beräknas genom att den skäliga bostadskostnaden delas lika mellan det antal personer som bor i bostaden (8 § RFFS 1995:10).

Exempel

Rekryten Tomas bor tillsammans med en kamrat i en lägenhet. Hyran för lägenheten är 6 900 kronor per månad. Den högsta godtagbara kostnaden är 6 050 kronor för det aktuella året. Bostadsbidraget blir hälften av 6 050 kronor, det vill säga 3 025 kronor före eventuellt inkomstavdrag.

8.4.1 Särskilda skäl

Den bidragsberättigades andel av bostadskostnaden får bestämmas till ett högre belopp än det belopp som angetts ovan om det finns särskilda skäl för det (8 § RFFS 1995:10). Vad som kan vara särskilda skäl får bedömas från fall till fall.

8.4.2 Inneboende eller kamratboende

När den bidragsberättigade bor tillsammans med någon annan än sin partner, ett barn eller en förälder skulle kunna betraktas både som att han eller hon är inneboende och kamratboende. För att någon ska kunna betraktas som inneboende ska det röra sig om ett hyresförhållande. Ett hyresförhållande regleras i ett hyresavtal mellan hyresvärd och hyresgäst. Hyresavtalet ska upprättas skriftligen om hyresvärden eller hyresgästen begär det (12 kap. 2 § 1 JB). Avtalet kan med andra ord vara antingen muntligt eller skriftligt. Läs mer om hyrd bostad i avsnitt 7.4.

8.5 Samordning med annat bostadsbidrag

Bostadstillägg till någon i hushållet Om bostadstillägg enligt 101 kap. SFB betalas ut påverkar inte detta beräkningen av familjebidrag. Det är i stället bostadstillägget som räknas om sedan familjebidraget i form av bostadsbidrag har bestämts (21 och 26 §§ Pensionsmyndighetens föreskrifter [PFS 2010:6] om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd).

Bostadsbidrag enligt SFB Om bostadsbidrag enligt SFB betalas ut till en bidragsberättigad, dennes make eller föräldrar som denne bor hos ska den bostadskostnad som bedömts skälig i familjebidragsärendet minskas med det preliminära bostadsbidraget som betalas ut enligt SFB (29 § RFFS 1998:9).

I dessa situationer är det viktigt att informera den bidragsberättigade om att bostadsbidrag enligt SFB endast är preliminärt och bestäms slutgiltigt först när taxeringen är klar.

Exempel

Rekryten Victor bor tillsammans med sina föräldrar i en lägenhet. Bostadskostnaden är 4 000 kronor. Den högsta godtagbara kostnaden för det aktuella året är 8 000 kronor. Föräldrarna får preliminärt bostadsbidrag med 500 kronor. 3 500 kronor anses därför som en skälig bostadskostnad. Därefter fastställs föräldrarnas och Victors andel av bostadskostnaden.

Om den bidragsberättigade bor tillsammans med en annan person än sin make, ett barn eller en förälder bestäms först den bidragsberättigades andel av bostadskostnaden. Om han eller hon får preliminärt bostadsbidrag minskas hans eller hennes andel av kostnaden med detta bidrag. Om däremot den andra personen får bostadsbidrag påverkas inte bostadsbidraget (29 § RFFS 1998:9).

Exempel

Rekryten Sophia bor tillsammans med en kamrat och sin syster i en lägenhet där hyran är 7 825 kronor per månad. Den högsta godtagbara kostnaden för bostaden är 7 500 kronor för det aktuella året. Sophias kamrat får preliminärt bostadsbidrag med 500 kronor. Sophias kostnad för bostaden påverkas inte av bostadsbidraget. Hon betalar en tredjedel av hyran, 2 608 kronor. Bostadsbidraget blir 2 500 kronor, det vill säga en tredjedel av den högsta godtagbara bostadskostnaden 7 500 kronor.

Eventuella inkomster minskar sedan bostadsbidraget, se kapitel 9.

8.6 Tillägg till bostadsbidrag

Den bidragsberättigade kan också ha rätt till ett tillägg till bostadsbidraget. Syftet med tillägget är att täcka de kringkostnader som följer med boendet, till exempel kostnad för hushållsel, telefonabonnemang och hemförsäkring (prop. 1982/83:115 om förbättrade förmåner åt värnpliktiga m.fl. s. 23 och 41). Därför betalas tillägget inte ut till en bidragsberättigad som bor med sina föräldrar (7 kap. 18 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Tillägget betalas ut för samma tid som bostadsbidraget. Det är 380 kronor eller 190 kronor per månad. Det förstnämnda beloppet betalas till en bidragsberättigad som bor ensam eller med sin make eller ett barn medan det sistnämnda beloppet betalas till de övriga (7 kap. 18 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Tillägget betalas bara ut till en bidragsberättigad som får bostadsbidrag. Det innebär att tillägg inte kan betalas ut om villkoren för bostadsbidrag är uppfyllda, men på grund av de olika reglerna om inkomster och avräkning som minskar bidraget innebär att bidragsberättigad inte får något bidrag.

9 Minskning av familjebidraget

I kapitlet redogörs för hur inkomster enligt vissa kriterier minskar familjepénningen och bostadsbidraget.

9.1 Inledning

Den bidragsberättigades rätt till familjepénning och bostadsbidrag ska behovsprövas med hänsyn till de inkomster som han eller hon och den eventuella familjen har (prop. 1977/78:127 s.19).

I kapitel 5 och 8 redovisas hur de högsta beloppen för familjepénning och bostadsbidrag beräknas.

Vid beräkningen av inkomsten för minskning av bidragen är det inkomsten före skatt (bruttoinkomsten) per månad under tjänstgöringstiden som ska gälla. (7 kap. 13 § första stycket förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Den beräknade inkomsten rundas av nedåt till helt krontal (7 kap. 16 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Vilka inkomster som ska räknas med och hur minskningen av bidragen ska ske beror på om den bidragsberättigade bor

- ensam
- tillsammans med sin make eller barn
- tillsammans med sina föräldrar eller
- tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder.

Det har också betydelse för hur minskningen ska ske om rätten till familjepénning eller bostadsbidrag

- enbart finns för den bidragsberättigade själv och en hemmavarande make eller barn eller
- finns för ett barn eller fränskild make som den bidragsberättigade är underhållsskyldig för eller en annan person som vårdar hans eller hennes barn.

(7 kap. 13 § 1–3, 14 och 15 §§ förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Om föräldrarna, maken eller den bidragsberättigade själv har oregelbundna inkomster under tjänstgöringstiden, är det lämpligt att göra en genomsnittsberäkning av inkomsten. Det kan även vara aktuellt om inkomsten varierar från månad till månad.

När storleken på familjepénningen och bostadsbidraget ska bestämmas efter att bidragen har minskats med inkomster enligt vissa kriterier, ska varje bidrag betalas ut med ett belopp som motsvarar bidragets andel av familjepénningen och bostadsbidraget innan den bidragsberättigades inkomst räknas med i minskningen av bidragen.

Det här framgår av 7 kap. 14 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

9.2 Beräkning av föräldrars inkomst

Föräldrarnas andel av bostadskostnaden schablonberäknas till 22 procent av deras bruttoinkomst. Underhållsbidrag, underhållsstöd eller barnpension som betalas för ett barn som bor hemma hos den bidragsberättigades föräldrar räknas in i bruttoinkomsten. Om en förälder själv betalar underhållsbidrag för barn enligt en dom eller ett avtal minskas bruttoinkomsten med motsvarande belopp. Detsamma gäller återbetalningsbeloppet enligt 19 kap. SFB. (5 § RFFS 1995:10)

Återbetalningsbeloppet är det en bidragsskyldig förälder betalas till Försäkringskassan efter beslut om återbetalningsskyldighet för underhållsstöd.

9.3 Beräkning av makes inkomst

Makens inkomst av arbete samt socialförsäkringsförmåner, exempelvis föräldrapenning och pension per månad, räknas in med hälften av den del som överstiger ett fribelopp på 1 000 kronor.

Om makens inkomst är högre än 4 000 kronor per månad ska tre åttondelar av inkomsten räknas med i minskningen av bidragen.

När maken har någon annan inkomst, exempelvis inkomst av kapital eller studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen räknas den del som överstiger 500 kronor med. Beräkningen görs per månad.

Inkomster för barn i form av underhållsbidrag eller sociala förmåner till exempel underhållsstöd, räknas med i sin helhet. (7 kap. 13 § 1–2 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Makens inkomst måste räknas med i beräkningen av familjebidrag, även om den bidragsberättigade inte har tagit med maken i ansökan.

Om uppgiften inte har kommit direkt från den bidragsberättigade behöver det bedömas om den omfattas av sekretess, när det blir aktuellt med kommunikering. Se avsnittet om partsinsyn i vägledning (2001:3) *Offentlighet, sekretess och behandling av personuppgifter*.

9.4 Beräkning av barns inkomst

Om barnet har någon inkomst räknas den del av inkomsten som överstiger fribeloppet på 500 kronor med i minskningen av bidragen. Beräkningen görs per månad (7 kap. 13 § 2 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

9.5 Beräkning av den bidragsberättigades inkomst

Den bidragsberättigades inkomst av arbete per månad som han eller hon utför på fritiden eller under övningsuppehåll, eller sjukpenning som träder i stället för sådan inkomst, räknas in med hälften av den del som överstiger ett fribelopp på 2 000 kronor.

Om inkomsten är högre än 8 000 kronor räknas tre åttondelar av inkomsten med. Om den bidragsberättigade har någon annan inkomst än av arbete räknas den del av denna inkomst som överstiger ett fribelopp på 500 kronor med. (7 kap. 13 § 3 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

9.6 Inkomster som inte ska räknas med

Allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, handikappersättning, studiebidrag enligt 2 kap. studiestödslagen och ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen ska inte räknas med i minskningen av familjepenningen och bostadsbidraget. Studielån enligt 3 kap. studiestödslagen ska inte heller räknas med i minskningen av bidragen. Detta eftersom det handlar om en inkomst som är förenad med villkor om återbetalnings-skyldighet och inte är skattepliktig (RÅ 2010 not. 8 och RÅ 2010 ref. 7). Sådana inkomster får inte avräknas från familjebidraget oavsett om de är beviljade till den bidragsberättigade, dennes barn, make eller föräldrar. Inte heller räknas ersättningar med som betalas ut med anledning av tjänstgöringen. (9 § RFFS 1995:10)

9.7 Minskning av familjepenning och bostadsbidrag när den bidragsberättigade bor med sin make och barn eller enbart med sin make eller barn

För att beräkna minskningen av bidragen när den bidragsberättigade bor med sin make och barn eller enbart med sin make eller barn räknas först makens och barnets inkomst med i minskningen av familjepenningen och bostadsbidraget. Därefter räknas den bidragsberättigades inkomst med. (7 kap. 15 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Vid minskningen av familjepenningen och bostadsbidraget gäller två spärregler:

- barnets inkomst får räknas in med högst det belopp som motsvarar familjepenningen för barnet (7 kap. 13 § 2 förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)
- makens eller barnets inkomst får inte räknas in med ett högre belopp än vad som motsvarar hälften av bostadsbidraget.

Genom den andra spärregeln blir alltid minst hälften av bostadsbidraget kvar efter beräkningen.

Beloppen som ska räknas med minskar i första hand familjepenningen och i andra hand bostadsbidraget. (7 kap. 13 § andra stycket förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Exempel

Rekryten Göran bor tillsammans med sin fru i en lägenhet. Deras bostadskostnad uppgår till 4 000 kronor. Maken har en inkomst på 8 000 kronor per månad. Göran saknar inkomst.

Inkomst som ska räknas med i minskningen av bostadsbidraget

Makens arbetsinkomst	8 000 kr
3/8 räknas med, eftersom makens inkomst är högre än 4 000 kronor	3 000 kr
Minskning av bostadsbidraget	
Maximalt bostadsbidrag	4 000 kr
Inkomst som räknas med som minskar bostadsbidraget	– 3 000 kr
Bostadsbidraget efter minskningen	1 000 kr

Makens inkomst får inte räknas in med ett högre belopp än att minst hälften av bostadsbidraget återstår, det vill säga i detta fall 2 000 kronor.

Familjebidrag att betala ut per månad

Bostadsbidrag	2 000 kr
Tillägg	380 kr

I detta fall betalas även tillägg till bostadsbidraget ut, se avsnitt 8.6.

Exempel

Rekryten Patrik bor tillsammans med sin fru. Förutsättningarna när det gäller bostadsbidragets storlek samt makans inkomst är desamma som i det tidigare exemplet. Patrik har emellertid en arbetsinkomst på 3 000 kronor.

Makans inkomst får inte räknas in med ett högre belopp än att det som återstår av familjebidraget uppgår till minst hälften av bostadsbidraget, det vill säga i detta fall 2 000 kronor.

Inkomst som ska räknas med efter att makans inkomst har räknats med

Patriks arbetsinkomst	3 000 kr
Fribelopp, eftersom inkomsten inte är högre än 8 000 kronor	– 2 000 kr
Återstår	1 000 kr
Hälften av den del som återstår räknas av	500 kr

Familjebidrag att betala ut per månad

Bostadsbidrag	1 500 kr
Tillägg	380 kr

I detta fall betalas även tillägg till bostadsbidraget, se avsnitt 8.6.

9.8 Minskning av familjepénning och bostadsbidrag när den bidragsberättigade har rätt till familjepénning för ett barn som denne är underhållsskyldig för

Om den bidragsberättigade bor ensam, tillsammans med föräldrar eller tillsammans med någon annan än sin make, ett barn eller en förälder och det finns rätt till familjepénning för ett barn som han eller hon är underhållsskyldig för eller en annan person som vårdar hans eller hennes barn, ska denna inkomst räknas med i minskningen av familjepénningen eller bostadsbidraget. Några spärregler gäller inte.

Detta framgår av 7 kap. 14 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

9.9 Metodstöd – minskning av familjepénning och bostadsbidrag när den bidragsberättigade har rätt till familjepénning för make, barn och barn som han eller hon är underhållsskyldig för

Om den bidragsberättigade bor tillsammans med både make och barn eller enbart make eller barn och också har rätt till familjepénning för ett barn som han eller hon har underhållsskyldighet för, ska inkomsterna räknas med i minskningen av bidragen som följer:

Först räknas makens och barnets inkomst in i minskningen av den egna familjens familjepénning och bostadsbidrag. Samma spärregler som i avsnitt 9.7 gäller.

Det belopp som återstår av den egna familjens familjepénning och bostadsbidrag läggs samman med den familjepénning den bidragsberättigade får för det barn som denne är underhållsskyldig för. Därefter räknas den bidragsberättigades inkomst med i minskningen av denna summa.

När storleken på familjepénningen respektive bostadsbidraget ska bestämmas, efter att bidragen har minskats med inkomster enligt vissa kriterier, ska varje bidrag betalas med ett belopp som motsvarar bidragets andel av familjepénningen och bostadsbidraget innan den bidragsberättigades inkomst räknas med i minskningen av bidragen.

Den egna familjens familjepénning och bostadsbidrag räknas som en sammanlagd andel.

För att sedan bestämma storleken på familjepénningen och bostadsbidraget till den egna familjen minskas först familjepénningen och därefter bostadsbidraget.

Det här framgår av 7 kap. 15 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Exempel

Rekryten Nina bor tillsammans med sin make och ett barn från ett tidigare äktenskap. Familjepénningen för maken är 4 350 kronor och för barnet 2 175 kronor. Bostadskostnaden är 2 600 kronor. Maken har ingen inkomst. Nina får underhållsstöd för barnet med 1 573 kronor och dessutom barnbidrag med 1 050 kronor. Barnet har en inkomst på 1 500 kronor. Nina har arbetsinkomster på 1 900 kronor.

Inkomst som ska räknas med

Underhållsstöd	1 573 kr
Barnets inkomst	1 500 kr
Fribelopp	– 500 kr
Inkomst som räknas med	1 000 kr

Det sammanlagda beloppet av barnets inkomster som kan räknas med i minskningen av bidragen är 2 573 kronor (1 573 + 1 000). Barnets inkomst får emellertid räknas in med högst ett belopp som motsvarar familjepénningen för barnet, det vill säga 2 175 kronor. Barnbidrag räknas inte med. Ninas inkomst räknas inte heller med eftersom den inte överstiger 2 000 kronor.

Minskning av familjepénningen och bostadsbidraget

Familjepénning för maken	4 350 kr
Familjepénning för barnet	2 175 kr
Bostadsbidrag	2 600 kr
Summa familjebidrag före minskningen	9 125 kr
Minskningen görs i första hand på familjepénningen och därefter på bostadsbidraget. Familjepénningen fördelas inte mellan maken och barnet.	
Minskning av bidraget med barnets inkomst	– 2 175 kr
Summa familjebidrag efter minskning med barnets inkomst	6 950 kr

Familjebidrag att betala ut per månad

Familjepenning	4 350 kr
Bostadsbidrag	2 600 kr

Exempel

Rekryten Niklas bor ensam i en lägenhet. Han är betalningsskyldig enligt 19 kap. SFB med 800 kronor per månad för ett barn. Familjepenningen för barnet är maximalt 800 kronor. Bostadskostnaden är 2 500 kronor. Niklas har en arbetsinkomst på 4 000 kronor.

Inkomst som ska räknas med

Arbetsinkomst	4 000 kr
Fribelopp	2 000 kr
Återstår	2 000 kr
Hälften av den del som återstår räknas med	1 000 kr

Minskning av familjepenningen och bostadsbidraget

Familjepenning för barnet	800 kr
Bostadsbidraget	2 500 kr
Summa – familjebidraget före minskningen	3 300 kr
Minskning av bidraget med arbetsinkomsten	1 000 kr
Summa familjebidrag efter minskningen av arbetsinkomsten	2 300 kr

Familjebidraget fördelas mellan familjepenning och bostadsbidrag. Varje bidrag betalas ut med ett belopp som motsvarar bidragets andel av summan av familjepenning och bostadsbidrag innan Niklas inkomst räknas med i minskningen av bidragen.

Familjepenning:

$$\frac{800 \times 2300}{3300} = 557,58 \text{ kronor som avrundas till } 558 \text{ kronor}$$

Bostadsbidrag:

$$\frac{2500 \times 2300}{3300} = 1742,42 \text{ kronor som avrundas till } 1\,742 \text{ kronor}$$

Familjebidrag att betala ut per månad

Familjepenning för barn som Niklas har underhållsskyldighet för	558 kr
Bostadsbidrag	1 742 kr
Summa	2 300 kr

10 Näringsbidrag

I kapitlet redovisas

- vem som har rätt till näringsbidrag
- grundläggande krav för rätt till näringsbidrag
- i vilka situationer näringsbidrag kan betalas ut
- näringsverksamhetens omfattning och ägarförhållanden
- upprätthållande av näringsverksamhet
- med vilket belopp näringsbidrag betalas ut.

10.1 Rätten till näringsbidrag

Syftet med näringsbidraget är att göra det möjligt för en bidragsberättigad som driver en näringsverksamhet eller är anställd i en näringsverksamhet som hans eller hennes make driver, att fortsätta med verksamheten efter tjänstgöringens slut (prop. 1977/78:127 s. 21). Syftet med näringsbidraget är alltså inte att kompensera för inkomstbortfall under tjänstgöringen.

10.1.1 Vem har rätt till näringsbidrag?

Rätt till näringsbidrag har

- totalförsvarspiktiga som genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar (7 kap. 2 § förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga)
- rekryter som genomgår militär grundutbildning som är längre än 60 dagar (12 § förordningen om militär grundutbildning)
- hemvärnssoldater eller frivillig personal vars tjänstgöring ska pågå minst fyra dagar i följd. Tjänstgöringen får inte ge rätt till dagpenning eller lön enligt de grunder som gäller för anställd personal. Vid annan tjänstgöring har hemvärns-personal och frivillig personal också rätt till näringsbidrag enligt förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga (12 § förordningen om förmåner till frivilliga och 17 § förordningen om förmåner till hemvärnssoldater). Vid tjänstgöring under höjd beredskap har frivillig personal alltid rätt till näringsbidrag (14 § förordningen om förmåner till frivilliga) och
- officersaspiranter (13 § officersförordningen).

Näringsbidrag kan även betalas till den som genomgår annan värnplikt eller civilplikt, till exempel repetitionsutbildning (7 kap. 2 och 3 §§ förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga).

10.2 Grundläggande krav för rätt till näringsbidrag

Ett grundläggande krav för att kunna få näringsbidrag är att den bidragsberättigade helt eller delvis försörjer sig på näringsverksamheten. Verksamheten ska drivas av den bidragsberättigade eller hans eller hennes make.

Företagsformen som sådan påverkar alltså inte möjligheten att få näringsbidrag. Näringsverksamheten kan drivas som en enskild firma eller ett bolag.

Näringsbidrag kan beviljas både för att upprätthålla och för att tillfälligt lägga ned näringsverksamheten under tjänstgöringstiden, på villkor att det kan antas att det finns förutsättningar för fortsatt drift av verksamheten.

De grundläggande kraven framgår av 7 kap. 19 och 20 §§ förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

10.2.1 Försörjning från näringsverksamheten

Den bidragsberättigade måste helt eller delvis ha sin försörjning av näringsverksamheten för att kunna beviljas näringsbidrag (7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Det innebär att även om näringsverksamheten ger relativt små inkomster så kan näringsbidraget betalas ut under förutsättning att verksamheten bidrar till försörjningen (prop. 1989/90:136 om ändring i familjebidragslagen [1978:520] s. 5).

Detta innebär att näringsverksamheten måste visa ett överskott för tiden före tjänstgöringen. Detta styrks enklast genom att det vid ansökan bifogas kopia av senaste årsbokslut och självdeklaration eller slutskattedel. Om verksamheten är nystartad får den bidragsberättigade i stället redogöra för vilken typ av utgifter och inkomster som verksamheten hittills har haft och eventuellt bifoga utdrag ur de räkenskaper.

10.2.2 Näringsverksamhet som drivs som ett bolag

Om näringsverksamheten drivs som ett bolag måste den bidragsberättigade eller maken äga aktier eller andelar i bolaget. Dessutom måste någon av dem, eller båda tillsammans, ha ett väsentligt inflytande över verksamheten, huvudsakligen genom ägande. (7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Det som avgör om näringsbidrag kan beviljas är inflytandet över näringsverksamheten. Själva aktie- eller andelsinnehavets storlek har alltså mindre betydelse. Detta ger ett större utrymme för att väga samman alla omständigheter som kan tala för att den bidragsberättigade eller hans eller hennes make driver näringsverksamhet.

Ett inflytande som grundar sig enbart på ett anställningsavtal kan aldrig ge rätt till näringsbidrag. En sådan anställd kan nämligen inte anses bedriva någon näringsverksamhet. (Prop. 1989/90:136 s. 7)

Genom avtal kan någon som saknar aktier eller andelar i företaget få en sådan rätt att använda den juridiska personens tillgångar att han eller hon kan betraktas som en självständig företagare. Genom detta inflytande driver han eller hon en egen näringsverksamhet och kan ha rätt till näringsbidrag om övriga förutsättningar är uppfyllda. (Prop. 1989/90:136 s. 7)

Det finns andra former av avtal som gör att den bidragsberättigade kan ha rätt till näringsbidrag, till exempel om flera delägare i ett handelsbolag har ett avtal sinsemellan. Avtalet kan gälla vem som ska ha inflytande i bolaget, vem som ska sköta bolagets verksamhet och hur näringsverksamhetens överskott ska fördelas. Ett sådant avtal är inte att anse som ett anställningsavtal utan som ett så kallat delägaravtal och förekommer oftast i familjeföretag. Trots att det är den juridiska personen som formellt driver näringsverksamheten kan den bidragsberättigade alltså ha rätt till näringsbidrag. Det gäller även om aktie- eller andelsinnehavet är relativt litet. Dock måste den bidragsberättigades inflytande i företaget ha blivit väsentligt genom avtalet. (Prop. 1989/90:136 s. 8)

10.3 Upprätthållande av näringsverksamhet

Den bidragsberättigade kan få näringsbidrag om näringsverksamheten drivs vidare under tjänstgöringen och om han eller hon anlitat särskilt avlönad arbetskraft som ersättare för sig själv under tjänstgöringstiden. Näringsbidraget beviljas då för den anställdes lönekostnad. Bidraget betalas dock bara ut om det kan antas att det finns förutsättningar för fortsatt drift av verksamheten.

Det här framgår av 7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

10.3.1 Anlitad arbetskraft

Anlitad arbetskraft är oftast någon utomstående. Frågan om en delägare i näringsverksamheten ska anses som anlitad arbetskraft har prövats av RegR. RegR fann att det inte finns något som hindrade att en delägare i kommanditbolag anses som ersättare. Näringsbidrag kunde alltså betalas ut för ersättarens lön även i detta fall. (RÅ 1993 ref. 73)

I vissa fall betalas näringsbidrag bara ut om det finns särskilda skäl. Det gäller om den som anlitas är barn till den bidragsberättigade eller maken och är under 16 år. Detta gäller också när föräldrar eller syskon anlitas.

Särskilda skäl kan vara att den närstående har avstått från sin ordinarie förvärvsverksamhet eller har kommit resande från en annan ort för att hjälpa till i verksamheten under tjänstgöringstiden (prop. 1977/78:127 s. 35–36).

10.3.2 Vilka krav ställs på lönekostnaden?

För att näringsbidrag ska kunna beviljas för ersättare för den bidragsberättigade krävs att lönekostnaden är skälig (7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

En skälig lönekostnad är normalt den marknadsmässiga lönen för det utförda arbetet. Även en högre kostnad kan anses som skälig, exempelvis om omständigheterna i det konkreta fallet är sådana att överkvalificerad arbetskraft måste anlitas eller anställd personal gör större insatser genom övertidsarbete (prop. 1977/78:127 s. 35).

Till lönen läggs i förekommande fall semesterlön (16 § semesterlagen [1977:480]). Även socialavgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980) ska läggas till.

Lönekostnad och driftsöverskott

Ersättarens lönekostnad måste också överstiga det genomsnittliga normala driftsöverskott som näringen kan beräknas ge under tjänstgöringstiden (7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Vid beräkning av driftsöverskottet utgår man ifrån den normala avkastningen för ett kalenderår. Avkastningen per månad under tjänstgöringstiden anses i genomsnitt utgöra en tolfedel av den totala avkastningen (prop. 1977/78:127 s. 35).

Resultatreglerande åtgärder, till exempel avskrivningar, bör inte räknas in i driftsöverskottet (RAR 2002:10 till 7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

När näringsverksamheten drivs som ett aktiebolag bör den bidragsberättigades lön exklusive socialavgifter anses som det genomsnittliga normala driftsöverskottet (RAR 2002:10 till 7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Om näringsverksamheten drivs i någon annan form bör endast den bidragsberättigades andel av driftsöverskottet läggas till grund för beräkning av näringsbidragets

storlek. Om den bidragsberättigades make är delägare eller äger företaget ensamt bör dock hela verksamhetens resultat beaktas. (RAR 2002:10 till 7 kap. 19 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga)

Anledningen till att hela näringsverksamhetens resultat bör beaktas i dessa fall är att makarnas andel bör ses som en helhet. Det kan vara deras båda andelar som gör att de anses ha ett så pass omfattande ägarintresse att de kan antas ha ett väsentligt inflytande över bolaget. Om man inte skulle se till bådass andel skulle inte näringsbidrag kunna beviljas.

10.4 Vilande näringsverksamhet

Om näringsverksamheten läggs vilande under tjänstgöringen kan näringsbidrag betalas för sådana kostnader under tjänstgöringstiden som är nödvändiga för att verksamheten ska kunna återupptas. Även här är dock ett grundkrav att det finns förutsättningar för att fortsätta verksamheten efter tjänstgöringen.

Detta framgår av 7 kap. 20 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Det är naturligtvis svårare för den bidragsberättigade att visa att dessa villkor är uppfyllda när verksamheten har pågått kort tid eller när tjänstgöringstiden är lång (prop. 1977/78:127 s. 35).

10.4.1 Nödvändiga kostnader

Om en näringsverksamhet inte kan drivas under tjänstgöringen kan näringsbidrag beviljas för sådana kostnader som är nödvändiga under tjänstgöringstiden för att verksamheten ska kunna återupptas efter tjänstgöringen (7 kap. 20 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Näringsbidrag bör huvudsakligen betalas för löpande omkostnader, exempelvis lokalhyror, räntekostnader och försäkringspremier (prop. 1977/78:127 s. 36).

Vid bedömning av vilka löpande kostnader som ska ligga till grund för näringsbidraget räknas inte amorteringar på lån med eftersom det är fråga om indirekt sparande. Inte heller avskrivningar tas med, eftersom det handlar om resultatreglerande åtgärder som kan förskjutas i tiden.

Vid bedömning av om en kostnad ska anses som nödvändig bör man ta hänsyn till om kostnaden kan påverkas eller inte. Kostnader som är möjliga att ta bort eller minska räknas inte med. Det kan till exempel vara kostnader för avregistrering av fordon, begäran om vilandeförklaring av försäkringar och permittering av personal.

10.5 Näringsbidragets storlek

Näringsbidrag betalas ut med högst 49 000 kronor per månad (7 kap. 21 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Det innebär att den som tjänstgör 15 dagar kan få maximalt 24 500 kronor även om kostnaden för hel månad överstiger 49 000 kronor (11 kap. 8 § första stycket förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Näringsbidraget är skattepliktigt (11 kap. 25 § IL). Det framgår i vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar* hur skatteavdrag för näringsbidrag ska göras.

Försäkringskassan är skyldig att lämna kontrolluppgift för utbetalda näringsbidrag. Detta följer av 15 och 16 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244).

11 Begravningsbidrag

Begravningsbidrag betalas ut till en bidragsberättigad om maken eller ett barn, för vilka familjepenning har beviljats, avlider under tjänstgöringstiden (7 kap. 5 och 23 §§ förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Även om familjepenning inte har beviljats, får begravningsbidrag betalas ut till en om det finns behov av bidraget (7 kap. 23 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga). Den bidragsberättigade anses behöva begravningsbidrag om det inte betalas ut något försäkringsbelopp med anledning av dödsfallet och om det inte finns starka skäl som talar emot detta (prop. 1977/78:127 s. 36).

Begravningsbidraget är 8 700 kronor för en make och 4 350 kronor för ett barn (7 kap. 23 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

12 Beslut

Detta kapitel behandlar kortfattat

- kommuniceringsskyldighet
- motivering av beslut
- omprövning och överklagande
- utbetalning
- interimistiska beslut
- väsentlig försening
- dröjsmålstalan.

12.1 Kommuniceringsskyldighet

Innan Försäkringskassan fattar ett beslut ska den sökande underrättas om uppgifter som har betydelse för ärendets utgång, så länge det inte är uppenbart obehövt. Det kallas kommunicering (25 § förvaltningslagen).

Kommuniceringen är viktig dels för att personen ska få möjlighet att yttra sig, dels för att personen ska förstå vad som ligger till grund för beslutet. Se närmare om kommunicering i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

12.2 Motivering till beslut

Ett beslut ska motiveras, det vill säga att de skäl som har bestämt utgången ska redovisas, så länge det inte är uppenbart obehövt. Uppenbart obehövt kan det till exempel vara när den sökande får ersättningen som han eller hon har ansökt om och om det inte finns anledning att tro att någon annan kan tänkas vilja överklaga beslutet. Motiveringen hjälper den sökande att förstå om beslutet stämmer med yrkandet och ger också stöd om hon eller han vill begära omprövning eller överklaga det.

För en närmare beskrivning av bestämmelserna för motivering av beslut se närmare i Försäkringskassans riktlinjer (2005:14) Att skriva kommuniceringsbrev och beslutsbrev i Försäkringskassan och vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

12.3 Omprövning och överklagande

Den försäkrade får begära att Försäkringskassans beslut om familjebidrag omprövas. Ett omprövat beslut kan överklagas till förvaltningsrätten. Även det allmänna ombudet hos Försäkringskassan får överklaga Försäkringskassans beslut. Förvaltningsrättens avgöranden får överklagas hos kammarrätt, vars dom i sin tur får överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen. Det krävs prövningstillstånd i kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen. En utförlig beskrivning av reglerna för omprövning, ändring och överklagande finns i vägledning (2001:7) *Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut* och vägledning (2018:1) *Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen*.

12.4 Utbetalning

Familjebidrag betalas ut en gång per månad om inte ersättningsperioden tar slut innan dess (11 kap. 8 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Familjebidrag som betalas ut för en del av en månad betalas ut med ett belopp per dag som motsvarar en trettiondel av månadsbeloppet.

Bidraget avrundas uppåt till helt kronor. Bidrag som understiger 100 kronor i månaden betalas inte ut.

Det här framgår av 11 kap. 8 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Utbetalning sker den 21:a i månaden, är den 21:a en helgdag görs utbetalning dagen innan helgdagen. Utbetalningen görs genom insättning på bankkonto. Försäkringskassan får besluta om utbetalning på något annat sätt om det finns skäl för det, till exempel om uppgift om konto saknas. (2 § Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2010:4] om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m.)

Mer information om utbetalning av familjebidrag finns i vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*.

12.5 Interimistiska beslut

Bestämmelserna i 112 kap. 2 och 3 §§ SFB om interimistiska beslut gäller även ärenden om familjebidrag (4 § lagen om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret). Den innebär att Försäkringskassan interimistiskt kan bevilja familjebidrag i avvaktan på vidare utredning. Försäkringskassan kan även hålla inne familjebidrag i avvaktan på vidare utredning. Se närmare om interimistiska beslut i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

12.6 Väsentlig försening

Om handläggningen riskerar att bli väsentligt försenad ska den sökande få information om det (11 § förvaltningslagen). Se vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

12.7 Dröjsmålstalan

Om ett ärende har pågått i mer än sex månader utan beslut kan den sökande begära skriftligt att ärendet avgörs. Försäkringskassan måste då antingen avgöra ärendet inom fyra veckor eller i ett särskilt motiverat beslut avslå begäran. Det beslutet kan sedan överklagas (12 § förvaltningslagen). Se vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

13 Övriga bestämmelser om familjebidrag och dagpenning

Familjebidrag och dagpenning är inte förmåner som regleras i SFB, och då kan normalt inte heller SFB:s bestämmelser tillämpas vid handläggningen. Men det finns undantag från detta, när SFB alltså ska tillämpas.

För familjebidrag och dagpenning tillämpas bestämmelserna i 113 kap. 2–17 och 19–21 §§ SFB om ändring, omprövning och överklagande. (4 § lagen [1991:1488] om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret)

För dagpenning till totalförsvarspliktiga tillämpas även bestämmelserna om återbetalning i 108 kap. SFB (2 kap. 2 § förordning om förmåner till totalförsvarspliktiga). Detta gäller endast dagpenning till totalförsvarspliktiga, och inte för andra personalkategorier.

Beträffande familjebidrag tillämpas dessutom följande bestämmelser i SFB:

- preskription
- återbetalningsskyldighet
- uppgiftsskyldighet
- utredningsåtgärder
- indragning eller minskning av familjebidrag.

(4 § lagen om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret)

13.1 Preskription

Familjebidraget förverkas och preskriberas, om det inte har kvitterats ut före utgången av det andra året efter det att beloppet blev tillgängligt för lyftning (4 § lagen om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret jämfört med 107 kap. 12 § SFB).

Däremot ska inte SFB:s bestämmelser om preskription gälla för dagpenning. Det innebär att preskriptionstiden för dagpenning är tio år (2 § preskriptionslagen). Läs mer om preskription i vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*.

13.2 Återbetalning

Bestämmelserna om återbetalning i 108 kap. 2, 11 och 22 §§ SFB gäller för familjebidrag (4 § lagen om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret). Dessa bestämmelser gäller även för dagpenning till totalförsvarspliktiga. Läs mer i vägledning (2005:2) *Fordringshantering hos Försäkringskassan* och vägledning (2005:3) *Återkrav*.

13.3 Uppgiftsskyldighet

Den som har rätt till familjebidrag är skyldig att lämna de uppgifter som har betydelse för rätten till bidraget. Det gäller även uppgifter om exempelvis en make. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete om inte särskilda skäl talar mot det (11 kap 5 § andra stycket förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

Myndigheter, arbetsgivare, uppdragsgivare och försäkringsinrättningar är skyldiga att på begäran lämna uppgifter till Försäkringskassan om förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om familjebidrag (4 § lagen om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret jämfört med 110 kap. 31 § SFB).

Skatteverket, Totalförsvarets rekryteringsmyndighet, andra statliga myndigheter, kommuner, landsting, bolag, föreningar, samfälligheter, stiftelser, registrerade trosamfund och organiserade delar av sådana samfund samt andra enskilda ska lämna de uppgifter som Försäkringskassan behöver för att bedöma rätten till familjebidrag (11 kap. 7 § förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga).

13.4 Utredningsåtgärder

För att bedöma rätten till familjebidrag har Försäkringskassan rätt att ställa frågor till den bidragsberättigade eller någon annan som kan antas kunna lämna nödvändiga uppgifter. För att bedöma rätten till familjebidrag får Försäkringskassan också göra hembesök. (4 § lagen om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret jämfört med 110 kap. 14 § SFB)

13.5 Indragning eller minskning

Om någon som har rätt till familjebidrag till exempel låter bli att lämna uppgifter eller vägrar att ta emot besök får Försäkringskassan dra in bidraget eller minska det om omständigheterna motiverar det (4 § lagen om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret jämfört med 110 kap. 52–53 §§ SFB).

Källförteckning

EG/EU-förordningar

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Lagar

Förvaltningslagen (2017:900)

Skatteförfarandelagen (2011:1244)

Socialförsäkringsbalken

Lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift

Sambolagen (2003:376)

Socialtjänstlagen (2001:453)

Socialavgiftslagen (2000:980)

Studiestödslagen (1999:1395)

Inkomstskattelagen (1999:1229)

Lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt

Lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret

Bostadsrättslagen (1991:614)

Folkbokföringslagen (1991:481)

Preskriptionslagen (1981:130)

Familjebidragslagen (1978:520)

Semesterlagen (1977:480)

Jordabalken

Förordningar

Förordningen (2017:1249) om medinflytande för totalförsvarspliktiga

Förordningen (2015:613) om militär grundutbildning

Officersförordningen (2007:1268)

Förordningen (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater

Hemvärnsförordningen (1997:146)

Förordningen (1996:927) om Försvarsmaktens personal

Förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga

Förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet

Förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga

Förordningen (1982:366) om utbetalning av dagersättningar från Försäkringskassan

Försäkringskassans författningssamling

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:4) om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m.

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2008:14) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad för år 2009

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2008:16) om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad för år 2009

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1995:10) om familjebidrag

Försäkringskassans allmänna råd

Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:10) om familjebidrag till totalförsvarspliktiga

Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden

Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden (FKRS 2013:02) Familjebidrag till totalförsvarspliktiga – förlängt bidrag 30 dagar efter avslutad utbildning

Försäkringskassans domsnytt

Domsnytt 2012:81

Föreskrifter från annan myndighet

Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad

Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2010:6) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Förarbeten

Prop. 1989/90:136 om ändring i familjebidragslagen

Prop. 1982/83:115 om förbättrade förmåner åt värnpliktiga m.fl.

Prop. 1981/82:102 om säkerhets- och försvarspolitikerna samt totalförsvarets fortsatta utveckling

Prop. 1977/78:127 om familjebidragslag m.m.

SOU 1990:26, Förmånssystemet för värnpliktiga m.fl.

Domar

EU-domstolen

C-257/10 Bergström

Regeringsrätten

RÅ 2010 ref. 7

RÅ 2010 not. 8, mål nr 21-07, 2010-01-28

RÅ 1993 ref 73

RÅ 1989 not 434, mål nr 3027-1987, 1989-11-09

RÅ 1984 2:17

RÅ 1982 Ab 245, mål nr 1431-1981, 1982-08-25

RÅ 1981 2:70

RÅ 1980 2:24 I och II

RÅ 1980 2:24 IV

Högsta domstolen

HFD 2012 ref. 44

NJA 1998 s. 267

Kammarrätterna

KRSU mål nr 1392-1998, 1993-03-29

KRNS mål nr 1487-1999, 1999-07-07

KRNS mål nr 6747-07, 2008-10-27

Vägledningar

2018:1 Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen

2017:1 Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal

2005:3 Återkrav

2005:2 Fordringshantering hos Försäkringskassan

2005:1 Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar

2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken

2004:5 Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid

2001:9 Underhållsstöd

2001:7 Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut

Bilaga 1 Klimatzoner och bostadskostnad

Sverige indelat i klimatzoner:

Zon 1: Jämtlands län, Dalarnas län: Malungs och Älvdalens kommuner, Norrbottens län, Värmlands län: Torsby kommun, Västerbottens län **utom** Nordmalings, Robertsfors och Umeås kommuner, Västernorrlands län: Sollefteå och Ånge kommuner.

Zon 2: Gävleborgs län, Dalarnas län **utom** Malungs och Älvdalens kommuner, Värmlands län **utom** Forshaga, Grums, Hammarö, Karlstads, Kils, Kristinehamns, Säffle och Torsby kommuner, Västerbottens län: Nordmalings, Robertsfors och Umeå kommuner, Västernorrlands län **utom** Sollefteå och Ånge kommuner, Västmanlands län: Fagersta, Norbergs och Skinnskattebergs kommuner, Örebro län: Hällefors, Karlskoga, Lindesbergs, Ljusnarsbergs och Nora kommuner.

Zon 3: Hallands län: Hylte kommun, Jönköpings län, Kalmar län **utom** Borgholms och Mörbylånga kommuner, Kronobergs län, Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län, Värmlands län: Forshaga, Grums, Hammarö, Karlstads, Kils, Kristinehamns och Säffle kommuner, Västmanlands län **utom** Fagersta, Norbergs och Skinnskattebergs kommuner, Västra Götalands län **utom** Göteborgs, Härryda, Kungälv, Lysekils, Munkedals, Mölndals, Partille, Orust, Sotenäs, Stenungsunds, Strömstads, Tanums, Tjörns, Uddevalla och Öckerö kommuner, Örebro län **utom** Hällefors, Karlskoga, Lindesbergs, Ljusnarsbergs och Nora kommuner samt Östergötlands län.

Zon 4: Blekinge län, Gotlands län, Hallands län **utom** Hylte kommun, Kalmar län: Borgholms och Mörbylånga kommuner, Skåne län, Västra Götalands län: Göteborg, Härryda, Kungälv, Lysekils, Munkedals, Mölndals, Partille, Orust, Sotenäs, Stenungsunds, Strömstads, Tanums, Tjörns, Uddevalla och Öckerö kommuner.

Sverige indelat i fyra områden vid högsta godtagbara bostadskostnad:

1: Storstockholm, omfattar följande kommuner:

Stockholm, Botkyrka, Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Norrtälje, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Sundbyberg, Södertälje, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

2: Storgöteborg, omfattar följande kommuner:

Göteborg, Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö.

3: Stormalmö, omfattar följande kommuner:

Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Skurup, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge.

4: Kommuner med fler än 75 000 innevånare

5: Övriga kommuner